

**KAJIAN ADAPTASI HIKAYAT KE FILEM: ANALISIS
BERDASARKAN HIKAYAT MERONG MAHAWANGSA**

MIZAN QISTINA BINTI WAN IBRAHIM

C18A0099

UNIVERSITI
UNIVERSITI MALAYSIA KELANTAN
2021
KELANTAN

KAJIAN ADAPTASI HIKAYAT KE FILEM: ANALISIS BERDASARKAN HIKAYAT MERONG MAHAWANGSA

MIZAN QISTINA BT WAN IBRAHIM

C18A0099

Tesis yang dikemukakan untuk memenuhi sebahagian daripada
syarat memperolehi ijazah sarjana muda (Pengajian Warisan)
dengan kepujian

Fakulti Teknologi Kreatif dan Warisan

Universiti Malaysia Kelantan

2021

FYP FTKW

PENGESAHAN TESIS

Saya dengan ini mengesahkan bahawa kerja yang terkandung dalam tesis ini adalah hasil penyelidikan yang asli dan tidak pernah dikemukakan untuk ijazah tinggi kepada mana-mana Universiti atau Institusi.

☒	TERBUKA	Saya bersetuju bahawa tesis boleh didapati sebagai naskah keras atau akses terbuka dalam talian (teks penuh)
☒	SULIT	(Mengandungi maklumat sulit di bawah Akta Rahsia Rasmi 1972)*
☒	TERHAD	(Mengandungi maklumat terhad yang ditetapkan oleh organisasi di mana penyelidikan dijalankan) *

Saya mengakui bahawa Universiti Malaysia Kelantan mempunyai hak berikut:

Tesis adalah hak milik Universiti Malaysia Kelantan
 Perpustakaan Universiti Malaysia Kelantan mempunyai hak untuk membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja
 Perpustakaan dibenarkan membuat salinan tesis ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian

Disahkan oleh

AFIDATUL SYAZWANI BINTI AFANDI
 PENSYARAH
 FAKULTI TEKNOLOGI KREATIF DAN WARISAN
 UNIVERSITI MALAYSIA KELANTAN

Tandatangan

Nama Pelajar: Mizan Qistina Bt Wan Ibrahim
 Tarikh: 1 Julai 2021

Tandatangan Penyelia

Nama: Afidatul Syazwani Bt Afandi
 Tarikh: 26 februari 2022

Note: *Sekiranya Tesis ini adalah SULIT atau TERHAD, sila kepilkan bersama surat dari organisasi dengan menyatakan tempoh dan sebab-sebab kerahsiaan dan sekatan.

PENGHARGAAN

Terlebih dahulu saya ingin mengucapkan syukur Alhamdulillah ke hadrat Allah S.W.T, kerana di atas limpah dan kurniaNya, saya dapat menyiapkan tesis ini dengan jayanya walaupun menempuh pelbagai dugaan dan rintangan. Alhamdulillah.

Di kesempatan ini, saya ingin mengucapkan jutaan terima kasih yang tidak terhingga kepada Pensyarah bimbingan saya, Puan Afidatul Syazwani Binti Afandi, di atas kesabaran,sokongan, nasihat dan bimbingan yang diberikan banyak membantu kepada kejayaan dalam penghasilan tesis ini. Segala bantuan, semangat, dan kebijaksanaan beliau telah banyak mengajar saya untuk menjadi seorang penyelidik yang baik. Segala pengalaman yang dilalui pasti tidak dapat dilupakan. Terima kasih kepada pihak Universiti Malaysia Kelantan kerana telah membuka peluang untuk saya menyambung pengajian di peringkat Ijazah Sarjana Muda Pengajian Warisan.Terima kasih juga kepada pihak Fakulti Teknologi Kreatif Dan Warisan kerana telah memberi sokongan penuh semasa penyelidikan ini dilaksanakan dan memudahkan proses untuk mendapatkan data.

Ribuan terima kasih kepada ibu yang saya hormati dan sayangi Ramlah Bt Awang Hamat yang sentiasa memberi kasih sayang, dorongan, doa, peringatan dan panduan hidup yang amat saya perlukan sehingga tesis dan pengajian ini dapat disempurnakan dengan jayanya. Sesungguhnya segala pengorbanan yang telah dilakukan amat saya sanjungi dan akan saya ingati sepanjang hayat ini dan tidak lupa juga kepada orang yang paling saya sayangi arwah bapa saya, Wan Ibrahim Bin Isa, Walaupun beliau sudah tidak bersama saya, segala semangat dan nasihat yang diberikan menjadi pembakar semangat saya untuk terus bersemangat menyiapkan tesis ini.

Akhir kata, ucapan terima kasih juga kepada semua yang terlibat secara langsung dantidak langsung dalam memberikan sumbangan cadangan dan bantuan dalam menyiapkan tesis ini. Semoga penyelidikan dan tesis ini dapat dijadikan wadah ilmu yang berguna untuk tatapan generasi akan datang.

KELANTAN

SENARAI KANDUNGAN

BIL.	TAJUK	MUKA SURAT
	Pengesahan Tesis	i.
	Penghargaan	ii.
	Senarai Kandungan	iii.
	Senarai Rajah	iv.
	Abstrak	v.
	Abstract	vi.
	Bab 1: Pendahuluan	
1.0	Pengenalan	1
1.2	Latar Belakang Kajian	5
1.3	Permasalahan Kajian	8
1.4	Objektif Kajian	9
1.5	Persoalan Kajian	9
1.6	Skop Kajian	9
1.7	Kepentingan Kajian	10
1.7.1	Kepentingan Kepada Individu	10
1.7.2	Kepentingan Kepada Masyarakat	10
1.7.3	Kepentingan Kepada Industri Perfileman	11
1.7.4	Kepentingan Kepada Negara	11
1.8	Penutup	12
	Bab 2: Kajian Literature	
2.0	Pengenalan	13
2.1	Sorotan Kajian Lepas	14
2.2	Penutup	35
	Bab 3: Metodologi	
3.0	Pengenalan	37
3.1	Reka Bentuk Kerangka Metodologi	38
3.2	Reka Bentuk Kerangka Kajian	39
3.3	Proses Pengumpulan Data	40

3.3.1	Kepustakaan	40
3.3.2	Pemerhatian Filem	40
3.3.3	Laman Sesawang	40
3.4	Kaedah Analisis	41
3.4.1	Tekstual	41
3.4.2	Teoritikal	42
3.5	Penutup	43
Bab 4 :Analisis dan Perbincangan		
4.0	Pengenalan	44
4.1	Faktor – faktor proses pengadaptasian Cerita Rakyat Hikayat Merong Mahawangsa Ke Filem	44
4.1.1	Faktor Media Massa	44
	Faktor Visual	45
	Faktor Ekonomi	46
4.2	Aplikasi teori adaptasi yang digunakan dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa.	47
4.2.1	Sumber dan Cara Adaptasi	48
4.2.2	Tujuan Adaptasi	50
4.2.3	Kumpulan atau Sasaran Penonton	51
4.2.4	Konteks	52
4.3	Kepentingan Proses Adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa Ke Filem	53
4.3.1	Menggalakkan Masyarakat Untuk Membaca Karya sastera	53
4.3.2	Medium Untuk mendidik Mayarakat	54
4.3.3	Meluaskan Pemahaman Untuk Menilai Karya – Karya Sastera	55
4.4	Penutup	56
Bab 5: Kesimpulan		
5.0	Pengenalan	57
5.1	Ringkasan Kajian	58

5.2	Cadangan	59
5.3	Implikasi	60
6.0	Rujukan	61
	Apendiks C	

SENARAI RAJAH

	Kandungan	Halaman
Rajah 3.1	Kerangka Metodologi	38
Rajah 3.2	Kerangka Kajian	39

UNIVERSITI
—
MALAYSIA
—
KELANTAN

ABSTRAK

Kajian ini dilakukan adalah untuk membawa pembaca memahami adaptasi hikayat ke filem dalam Hikayat Merong Mahawangsa. Cerita rakyat ini dikatakan semakin dilupakan dari generasi ke generasi, hal ini disebabkan oleh, perkembangan pesat teknologi masa kini menyebakan cerita rakyat ini semakin dilupakan terutamanya oleh generasi muda. Kajian ini difokuskan kepada adaptasi teks Hikayat Merong Mahawangsa filem. Kajian ini dijalankan bertujuan untuk, mengkaji faktor – faktor proses pengadaptasian Hikayat Merong Mahawangsa ke dalam filem. Selain itu,membincangkan, perkaitan teori adaptasi yang digunakan dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa .Seterusnya, mengenalpasti kepentingan proses adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa ke filem. Kajian ini juga telah menggunakan kaedah kajian kualitatif. Proses analisis data telah dilakukan untuk mendapatkan maklumat berkaitan dengan kajian iaitu berdasarkan kaedah perpustakaan,kaedah laman sesawang dan pemerhatian terhadap filem adaptasi dan juga kaedah analisis data telah dilakukan iaitu berdasarkan kaedah analisis tekstual. Pengakaji juga telah mengaplikasikan Teori Adaptasi oleh Linda Hutcheon bagi memantapkan lagi hasil kajian. Dapatan kajian mendapati dengan adanya adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa ke filem ini dapat, memberikan pendedahan tantang cerita rakyat ini kepada masyarakat.

Kata Kunci: Adaptasi, Filem, Cerita Rakyat, Hikayat Merong Mahawangsa, Teori Adaptasi, Linda Hutcheon.

ABSTRACT

This research was conducted to bring the reader to understand the adaptation of hikayat to film in Hikayat Merong Mahawangsa. This folklore is said to be increasingly forgotten from generation to generation, this is due to the rapid development of technology today causing this folklore to be increasingly forgotten, especially by the younger generation. This research is focused on the text adaptation of the film Hikayat Merong Mahawangsa. This research was conducted to examine the factors of the process of adaptation of Hikayat Merong Mahawangsa into film. In addition, discuss, the relevance of adaptation theory used in the film Hikayat Merong Mahawangsa .Next, identify the importance of the process of adaptation of Hikayat Merong Mahawangsa to the film. This study has also used qualitative research methods. The process of data analysis was done to obtain information related to the study based on the library method, website method and observation of film adaptation and also the data analysis method was done based on textual analysis method. Researchers have also applied the Theory of Adaptation by Linda Hutcheon to further strengthen the results of the study. The findings of the study found that with the adaptation of Hikayat Merong Mahawangsa to this film can attract the interest of the audience and indirectly can, provide exposure to this folk tale to the community.

Key Words: Adaptation, Film, Folklore, Hikayat Merong Mahawangsa, Adaptation Theory, Linda Hutcheon.

BAB 1

PENDAHULUAN

1. PENGENALAN

Menurut Kamus Dewan edisi ke empat, adaptasi merupakan satu penyesuaian dengan keadaan yang baru atau berbeza. Manakala menurut Sohaimi Abdul Aziz (2014:143), sungguhpun novel dan filem adalah satu seni tetapi kedua-duanya berada dalam medium yang berbeza. Novel dihasilkan menerusi medium bahasa tetapi filem pula dibina visual yang terkandung pelbagai unsur seperti bunyi, pergerakan dan verbal. Perkataan adaptasi ini merupakan satu istilah yang berasal dari bahasa Inggeris yang membawa maksud penyesuaian dalam keadaan yang baru disebabkan oleh berlakunya perubahan dari keadaan asal. Manakala adaptasi ke dalam bentuk filem merupakan satu proses perubahan atau transformasi daripada teks asal kepada lakonan. Proses ini akan melibatkan perubahan elemen – elemen bertulis kepada elemen – elemen lakonan. Proses ini juga akan berlaku penyesuaian ianya akan menghasilkan jalan cerita yang sama ataupun hampir sama. Terdapat beberapa kelebihan adaptasi teks ke dalam filem menyebabkan pengarah lebih memilih skrip yang telah diadaptasi berbanding menulis skrip yang baru.

Antara kelebihan adaptasi teks ke dalam bentuk filem ialah plot cerita tersebut telah sedia ada dan jika teks tersebut telah mendapat sambutan secara tidak langsung dapat menarik peminat untuk menonton filem tersebut. Kepelbagai teknik dan gaya penyampaian yang tersendiri yang terdapat dalam proses adaptasi ini dapat mendedahkan Sastera Melayu Tradisional ini kepada masyarakat supaya ia dapat dikekalkan untuk generasi yang seterusnya. Proses pengadaptasian cerita rakyat ke filem ini dapat menarik minat masyarakat untuk sentiasa mengikuti perkembangan dunia Kesusasteraan. Hal ini demikian kerana, filem merupakan satu medium yang mendapat sambutan daripada masyarakat masa kini.

Setiap adegan yang dihasilkan mempunyai corak perkembangan yang tersendiri yang dari permulaan hingga ke penghujung yang dapat menarik minat masyarakat untuk menonton contohnya, mise-en-scene, penyuntingan, bunyi, shot, dan pembentukan naratif.

Cerita rakyat merupakan sebuah kesusasteraan melayu tradisional yang wujud pada masa lampau, cerita rakyat ini juga dikenali sebagai sastera lisan. Hal ini demikian kerana, cerita rakyat ini disampaikan secara lisan atau disampaikan secara pertuturan dari generasi ke generasi. Cerita rakyat ini disampaikan secara lisan disebabkan oleh, masyarakat melayu pada zaman dahulu tidak mengenali huruf dan sistem tulisan pada zaman tersebut belum muncul. Cerita rakyat ini terbahagi kepada beberapa jenis iaitu, cerita rakyat febel atau cerita rakyat binatang, lagenda, jenaka, mitos dan teladan.

Cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa merupakan sebuah kisah yang menceritakan tentang asal – usul sesebuah tempat di Malaysia iaitu kedah. Hikayat Merong Mahawangsa ini merupakan cerita rakyat jenis mitos. Selain itu, Hikayat

Merong Mahawangsa juga merupakan sastera sejarah, yang mana ia juga menceritakan tentang asal – usul keturunan kesultanan Kedah. Meskipun cerita rakyat tidak diketahui siapa penulis, kerana cerita rakyat merupakan milik bersama. Namun, cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ini jelas memacarkan pemikiran masyarakat Melayu yang terdahulu tentang bentuk sastera sebelum wujudnya sistem tulisan.

Filem Hikayat Merong Mahawangsa ini telah diadaptasikan oleh pengarah terkenal iaitu, Yusry Abdul Halim manakal penulis skripnya pula ialah Amir Hafizi dan telah diterbitkan oleh Syarikat Kru Studio pada tahun 2011. Filem ini diadaptasi disebabkan oleh, filem ini mempunyai nilai – nilai dan mesej yang tersendiri yang dapat disampaikan kepada rakyat. Filem ini telah mendapat sambutan yang menggalakan dari masyarakat dan secara tidak langsung, dapat memberi pendedahan tentang cerita rakyat kepada penonton. Bukan itu sahaja, disebabkan adaptasi ini filem ini dapat menembusi pasaran luar Negara yang melibatkan pelbagai benua. Selain itu, filem ini juga telah dianugerahkan filem terbaik melalui Festivel Filem Malaysia ke-24 pada tahun 2011.

Secara keseluruhannya, dapat kita lihat dengan berlaku proses adaptasi teks Sastera Melayu Tradisional ini ke filem bukan sahaja dapat memberi manfaat kepada dunia kesusasteraan itu sendiri, malah dapat memperkembangkan dunia perfileman Malaysia ke peringkat anatarabangsa dan juga dapat memberi dan meningkatkan pendapatan ekonomi Malaysia dengan jumlah kutipan jualan tiket.

1.2 LATAR BELAKANG KAJIAN

Sejarah adaptasi filem ini bermula seawal tahun 1902. Pengarah pertama yang mengarah adaptasi ialah pengarah daripada Perancis iaitu, Ferdinand Zecca, beliau telah mengadaptasi Novel L'Assommoir (1877), novel ini merupakan sebuah karya yang telah ditulis oleh Emile Zola ke filem Les Victimes de l'alcoolisme. Selepas berlakunya adaptasi filem ini, terdapat beberapa lagi karya – karya adaptasi di barat antaranya ialah dua buah buku sains fiksyen berjudul From the Earth to the Moon karya Jules Verne dan The First Men in The Moon karya H.G Wells, yang telah diadaptasi ke filem A Trip to The Moon arahan Georges Mellies. Selain itu, A Midsummer Night's Dream (1935) karya Shakespeare juga telah di adaptasi ke filem oleh Max Reinhardt dan William Dieterle. Perkembangan ini memperlihat kecederungan perkarya filem barat memindahkan karya Klasik popular ke medium filem. Sejak daripada itu, filem terbaik dalam Anugerah Akademi dimenangi oleh filem adaptasi sejak ianya diperkenalkan pada tahun 1927-1928. Adaptasi filem ini telah mendapat sambutan yang hangat dalam kalangan masyarakat terutamnya golongan muda. Hal ini demikian kerana, Pengkarya filem barat ketika itu mendapati karya sastera ini memiliki pengaruh besar serta berfungsi untuk mendidik khalayak.

Sejarah adaptasi teks sastera ke filem di Malaysia dikatakan bermula dengan novel karya Harun Aminurashid, iaitu Cinta Gadis Rimba sekitar tahun 1940-an yang diarahkan oleh L.Krishan. Namun yang demikian, filem adaptasi teks sastera ke dalam filem menunjukkan perkembangan yang agak perlahan dan tidak begitu mendapat sambutan sehingga mencapai tahun 60-an. Pada tahun 60-an itu sehingga tahun 70-an menyaksikan perubahan era filem, yang mana telah muncul era filem hitam putih yang diangkat daripada teks – teks sastera, contohnya ialah, Rumah itu Duniaku karya Hamzah Hussein yang diarahkan oleh M. Amin pada tahun 1964

dengan tajuk yang sama. Kemudian diikuti filem Bukan Salah ibu mengandung (1969) arahan Jins Shamsuddin yang diadaptasi daripada novel asal, Memang Nasib Celaka Badan karya Harun Hassan.

Pada tahun ke 1980-an sehingga 1990-an, meyaksikan filem – filem adaptasi yang diangkat dari karya sastera moden Melayu yang terkenal seperti novel Langit Petang karya Sasterawan Negara A.Samad Said, yang telah diadaptasi ke filem Langit Petang (1962) arahan Shahrom Mohd Dom. Selain itu, daripada novel Ranjau Sepanjang Jalan karya Sasterawan Negara Shahnon Ahmad yang telah diadaptasi ke filem dengan tajuk yang sama Ranjau Sepanjang Jalan (1983) arahan Jamil Sulong dan seterusnya ialah, filem Jogho (1999) arahan U-Wei Hj Shaari. Pada dekad 2000-an bermulalah fenomena adaptasi karya sastera Melayu Klasik ke filem seperti Puteri Gunung Ledang (2004) arahan Saw Teong Hin.

Cerita rakyat ini merupakan lambang ketamadunan masyarakat melayu, hal ini demikian kerana, cerita rakyat merupakan salah satu sastera melayu tradisional yang sudah lama wujud dan diwarisi dari generasi ke generasi. Adaptasi cerita rakyat ke dalam filem dapat selaraskan perkembangan cerita rakyat mengikut perubahan dan peredaran zaman. Selain itu, seperti yang diketahui cerita rakyat merupakan salah satu bentuk hiburan pada masyarakat dahulu yang penuh dengan nilai pengajaran yang dapat memberi nasihat kepada masyarakat dan dapat memupuk nilai – nilai murni dalam diri pembaca. Selain itu, cerita rakyat ini juga mengandungi unsur – unsur budaya tradisional seperti kepercayaan, pemikiran dan adat resam. Oleh itu, dengan adanya adaptasi ini dapat memberi kesan secara menyeluruh kepada masyarakat.

Cerita rakyat kurang mendapat perhatian daripada rakyat disebabkan oleh wujudnya teknologi moden yang semakin berkembang dari semasa ke semasa. Oleh itu, dengan adanya adaptasi cerita rakyat atau hikayat ini ke dalam bentuk media baru ini merupakan salah satu cara untuk memberi pendedahan kepada masyarakat tentang karya sastera rakyat. Cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa merupakan cerita rakyat yang mempunyai unsur mitos. Oleh yang demikian, dengan adanya unsur – unsur mitos seperti kuasa ajaib yang teradap dalam cerita tersebut dapat menarik minat masyarakat . Walaupun ia hanyalah khayalan dan mempunyai unsur – unsur yang tidak masuk akal ia sudah memadai untuk menarik minat masyarakat. Perkara ini juga berlaku dalam cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa, contoh yang dapat dilihat ialah, mitos mengenai burung geroda, Raja Bersiung dan juga perkahwinan yang melibatkan Putera Rom dengan Puteri China. Melalui penceritaan dalam cerita Hikayat Merong Mahawangsa ini kita dapat melihat unsur hindu – Budhha. Hal ini demikian kerana, pada ketika itu masih ada masyarakat Melayu yang masih mengamalkan agama Hindu – buddha.

Hikayat Merong Mahawangsa sebuah cerita yang mempunyai keistimewaan yang tersendiri yang harus dimartabatkan dan harus deberi pendedahan kepada masyarakat di luar sana. Hal ini demikian kerana, Hikayat Merong Mahawangsa ini mempunyai ciri – ciri yang khusus seperti nilai budaya, isi dan mesej yang ingin disampaikan, asal – usul keturunan raja, penubuhan kerajaan dan pembukaan negeri dan akhir sekali Hikayat Merong Mahawangsa ini menceritakan tentang proses pengislaman raja dan seluruh negeri. Oleh yang demikian, dengan mengadaptasi karya Hikayat Merong Mahawangsa ini ke filem secara tidak langsung dapat memberi pendedahan kepada masyarakat tentang budaya dan fakta – fakta sejarah.

Menurut Desmond dan Hawkers (2006:3) terdapat tiga bentuk adaptasi yang boleh digunakan untuk mengadaptasi karya sastera ke dalam filem. Antaranya ialah, adaptasi tertutup, adaptasi longgar, dan adaptasi sederhana. Menurut beliau lagi ketiga – tiga kaedah di atas mempunyai maksud yang tersendiri iaitu, adaptasi tertutup ialah sebahagian besar jalan cerita asal dikekalkan atau diterjemahkan ke dalam filem. Adaptasi longgar pula ialah membuang sebahagian besar jalan cerita asal hanya sedikit yang dikekalkan dan selebihnya ditambah atau digantikan supaya filem adaptasi yang diterbitkan itu mendapat sambutan daripada masyarakat. Seterusnya adaptasi sederhana, adaptasi ini hanya menggunakan jalan cerita asal sebagai permulaan cerita sahaja.

Sastera dengan filem mempunyai hubungan yang sangat rapat dan ianya saling bergantung antara satu sama lain untuk memastikan kelangsungan kedua- dua medium ini. Seperti yang dinyatakan oleh Francesco Casetti, kedua – dua sastera dan filem telah dianggap pada dasarnya sebagai cara ekspresi dan cara manifestasi kemampuan untuk membentuk perasaan, dan orientasi peribadi dengan kata lain, satu platform yang mana persepsi seseorang digabungkan dengan kehendak seseorang atau keperluan untuk menawarkan imej dirinya dan dunianya sendiri.

1.3 PERMASALAHAN KAJIAN.

Permasalahan utama kajian ini dilakukan adalah disebabkan oleh pada zaman kemajuan teknologi ini, masyarakat terutamanya generasi muda, semakin sibuk dan banyak menghabiskan masa dengan teknologi – teknologi yang terdapat pada masa kini seperti , telivisyen, telefon bimbit, komputer, internet dan permainan video. Teknologi – teknologi ini lah yang digunakan untuk menggantikan karya sastera tradisional sebagai alat hiburan kepada mereka, berbanding masyarakat dulu yang mana cerita rakyat menjadi alat hiburan, alat untuk menyampaikan mesej dan nilai – nilai murni kepada masyarakat. Hal ini menyebabkan mereka lebih terdedah kepada teknologi berbanding dunia kesusasteraan.

Kemajuan teknologi ini dapat digunakan sebaik mungkin dengan menerapkan unsur – unsur yang lebih kreatif dalam bidang kesusasteraan seperti mengadaptasi teks sasteran ke filem generasi muda masa kini lebih tertarik dengan perkara yang mempunyai unsur – unsur teknologi dan beranggapan dunia kesusasteraan merupakan satu perkara yang telah ketinggalan zaman. Proses adaptasi ini lebih menarik minat masyarakat untuk terus mengikuti perkembangan sastera Melayu Tradisional ini.

1.4 PERSOALAN KAJIAN

- 1) Apakah faktor - faktor proses pengadaptasian cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ke filem
- 2) Bagaimanakah perkaitan teori adaptasi yang digunakan dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa.
- 3) Sejauhmanakah kepentingan proses adaptasi karya cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ini ke filem.

1.3 OBJEKTIF KAJIAN

- 1) Mengkaji faktor – faktor proses pengadaptasian Hikayat Merong Mahawangsa ke dalam filem.
- 1) Membincangkan perkaitan teori adaptasi yang digunakan dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa .
- 2) Mengenalpasti kepentingan proses adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa ke filem.

1.4 SKOP DAN BATASAN KAJIAN

Kajian ini dilakukan adalah mengenai cerita rakyat yang telah diadaptasi ke dalam bentuk filem. Walaubagaima pun, kajian ini dibataskan terhadap cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa yang telah diadaptasi ke filem oleh Yusry Abdul Halim. Pemilihan cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ini disebabkan oleh teks dan filem Hikayat Merong Mahawangsa ini menceritakan tentang sastera sejarah iaitu

penuhuan dan pembukaan negeri Kedah. Cerita ini juga menceritakan tentang pengislaman raja dan rakyat negeri tersebut.

Selain itu, kajian ini juga menfokuskan kepada teori adaptasi, dengan mengaplikasi teori adaptasi oleh Linda Hutcheon dalam mengkaji kajian tentang adaptasi hikayat ke filem dalam Hikayat Merong Mahawangsa ini, supaya ia dapat memantapkan lagi kajian ini. Terdapat empat prinsip teori Adaptasi oleh Linda Hutcheon yang digunakan untuk melakukan kajian ini, iaitu, sumber dan cara adaptasi, kumpulan atau penonton sasaran, tujuan adaptasi dan akhir sekali, konteks.

1.5 KEPENTINGAN KAJIAN.

Secara umumnya, terdapat beberapa kepentingan yang utama dalam kajian iaitu, melibatkan individu, masyarakat, industri perfileman dan juga negara.

I. Individu

Kepentingan kajian ini terhadap individu adalah supaya individu itu sendiri dapat mengenali tentang cerita rakyat yang sememangnya merupakan sastera Melayu tradisional yang perlu dikekalkan kerana ianya adalah sastera Melayu yang tertua bagi masyarakat Melayu yang banyak memberi pengajaran. Justeru itu, setiap individu memainkan peranan penting dalam menjaga sastera Melayu lama ini supaya tidak dilupakan oleh generasi yang seterusnya.

II. Masyarakat

Pengadaptasian cerita rakyat ke dalam filem ini dapat memberi kesedaran dan membuka minda masyarakat untuk terus menjaga sastera Melayu lama itu supaya tidak dilupakan. Justeru itu, dengan mengadaptasi cerita rakyat ke dalam filem ini secara tidak langsung dapat menarik minat masyarakat untuk menonton dan masyarakat akan sedar tentang kepentigan cerita rakyat ini.

III. Industri Perfileman

Selain itu, kajian ini dapat memberi kesedaran tentang kepentingan adaptasi sesebuah karya sastera ke dalam filem terutamanya cerita rakyat. Dengan adaptasi cerita rakyat ke dalam filem ini memberi potensi besar dalam industri perfileman. Hal ini demikian kerana, karya adaptasi cerita rakyat ke dalam filem ini tidak banyak diterbitkan dalam industri perfileman. Industri perfileman di Malaysia banyak menerbitkan novel ke dalam filem berbanding menerbit cerita rakyat. Oleh itu, jelaslah ia memberi potensi yang besar dalam industri perfileman.

IV. Negara

Seterusnya, kajian ini juga dapat memberi kesedaran kepada pihak kerajaan tentang kepentingan filem adaptasi di Malaysia. Hal ini demikian kerana, industri filem ini mampu menjana pendapatan kepada negara, bukan itu sahaja, adaptasi karya sastera Melayu Tradisional seperti Hikayat Merong Mahawangsa ini dapat mengetengahkan kebudayaan tempatan ke peringkat antarabangsa. Walaupun industri perfilem

mempunyai Dasar Industri Kreatif Negara (DIKN) digubal pada tahun 2010 sebagai sumber pekerjaan dan pendapatan kepada negara dan Perbadanan kemajuan Filem Nasional (FINAS) industri filem negara masih mempunyai kelemahan yang ketara. Oleh yang demikian, pihak kerajaan haruslah mencari solusi untuk menyelesaikan masalah dan memastikan industri perfileman dapat menandingi filem antarabangsa. Hal ini secara tidak langsung, dapat menjana pendapatan yang tinggi kepada negara dan meningkatkan ekonomi negara.

1.6 KESIMPULAN

Kesimpulannya, adaptasi cerita rakyat ke dalam bentuk filem ini dapat memberi pendedahan yang lebih mendalam kepada masyarakat. Hal ini demikian kerana, terdapat pelbagai kaedah yang dapat dilakukan dalam adaptasi ini untuk menarik minat masyarakat untuk menonton. Karya Hikayat Merong Mahawangsa merupakan salah satu cerita rakyat yang telah diadaptasi ke dalam bentuk filem. Dan filem adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa ini telah mendapat sambutan yang luar biasa daripada masyarakat tempatan dan juga telah manarik minat penggemar dan penggiat seni luar negara. oleh yang demikian, kita dapat lihat dengan adaptasi cerita rakyat ini, selain dapat memberi pendedahan kepada masyarakat masa kini, ia juga dapat memberi pontensi yang besar kepada industri perfileman untuk terus berkembang bukan sahaja, di malaysia bahkan di luar negara. oleh itu jelaslah, adaptasi cerita rakyat ke dalam filem ini harus mendapat sambutan yang luas oleh penggiat – penggiat filem tempatan supaya banyak lagi filem adaptasi dapat diterbitkan di Malaysia.

BAB 2

TINJAUAN LITERATUR

2. PENGENALAN

Kajian tinjauan literature merupakan pengumpulan maklumat penyelidik tentang permasalahan yang sedang dikaji. Menurut Amani Dahaman (2011), tinjauan literature merupakan ulasan maklumat yang diperoleh daripada jurnal, buku prosiding dan penyelidikan – penyelidikan lepas untuk sesuatu penyeledikan terbaru. Fungsi kajian tinjauan literiture ini ialah untuk mengenalpasti dan menghadkan permasalahan kajian. Terdapat beberapa sarjana tempatan telah membuat penyelidikan tentang adaptasi ke dalam bentuk filem. Antara sarjana tempatan tersebut ialah, Che Siti Zaleha Binti Che Abd Rahim yang telah membuat penyelidikan tentang “Mengadaptasi Cerita Dongeng Ke Dalam Filem Pendek”. Selain itu, Mohamed Nazreen Shahul Hamid dan Md. Salleh Yaapar telah membuat kajian tentang “Adaptasi Teks *Hikayat Merong Mahawangsa* Kepada Filem: Analisis Perbandingan Unsur Naratif”. Hani Salwah Yaakup juga telah melakukan kajian tentang “*Tombiruo*: Adaptasi Novel ke Filem dan Representasi Kepercayaan Setempat” dan beberapa lagi kajian lain.

2.1 TINJAUAN LITERATUR ADAPTASI

Antara sarjana tempatan yang telah membuat penyelidikan berkaitan dengan Adaptasi Cerita Rakyat Ke dalam Filem ialah, Che Siti Zaleha Binti Che Abd Rahim dari Fakulti Seni Gunaan Dan Kreatif, Universiti Malaysia Sarawak telah membuat penyelidikan tentang “Mengadaptasi Cerita Dogeng Ke Dalam Filem Pendek”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2011. Kajian ini dilakukan adalah untuk mengenalpasti elemen – elemen yang terdapat dalam filem adaptasi. Pengkaji berpendapat filem adaptasi ini mempunyai potensi yang besar untuk difilemkan dan pengkaji berharap kajian yang dilakukan ini dapat memberi kesedaran kepada pengiat seni di luar sana untuk terus menerbitkan adaptasi cerita Dogeng ke dalam filem, walaupun terdapat kesukaran untuk membuat adaptasi tersebut disebabkan oleh cerita dogeng ini mempunyai pelbagai versi yang berbeza. Hasil pemerhatian, kajian yang sedia ada ini hanya menfokuskan tentang kepentingan mengadaptasi cerita dogeng ke filem berbanding dengan kajian ini yang menfokuskan tentang setiap aspek yang dapat memartabatkan cerita rakyat supaya tidak dilupakan oleh masyarakat masa kini.

Selain itu, Hani Salwah Yaakup dari Universiti Malaysia Juga telah melakukan kajian tentang *Tombiruo: Adaptasi Novel ke Filem dan Representasi Kepercayaan Setempat*. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2018. Kajian ini dilakukan bertujuan untuk mengkaji kepercayaan yang terdapat dalam novel Tombiruo. Pengkaji telah menyatakan beberapa kepercayaan yang diamalkan oleh masyarakat yang terdapat dalam karya tersebut. Antara kepercayaan yang diamalkan ialah, kepercayaan tentang keburukan membawa kepada kepanasan dunia spiritual masyarakat Kadazan-Dusung, kepentigan orang tengah bobolian dalam upacara spiritual dan perkautan kehidupan masyarakat Kadazan-Dusun dengan Gunung Kinabalu. Selain itu, pengkaji juga menyatakan terdapat banyak perbezaan antara novel atau teks asal Tombiruo dengan

filem Tombiruo yang telah ditayangkan. Kajian yang sedia ada tidak memperlihatkan tentang kepentingan adaptasi teks sastera ke filem, berbanding kajian ini yang mengkaji tentang kepentingan adaptasi teks sastera ke filem.

Seterusnya, Norhidayu Bt Kasim daripada Fakulti, Filem, Teater, dan Animasi, Universiti Teknologi Mara kampus Shah Alam telah melakukan kajian tentang Adaptasi Novel Ke Filem: Kajian Ke Atas Kekurangan Di Malaysia. Kajian ini dilakukan pada tahun 2006. Kajian ini dilakukan adalah untuk mengkaji masalah yang menyebabkan kurangnya filem adaptasi di Malaysia. Pengkaji berpendapat, filem adaptasi kurang diterbitkan berbanding luar negara. Pengkaji menyatakan negara luar banyak menerbitkan filem adaptasi dari novel ke dalam sebuah filem yang baik dan dapat menarik minat masyarakat untuk terus menonton dan menyokong filem adaptasi negara tersebut. pengkaji membuat kajian ini berdasarkan kepada data – data yang diperolehi melalui senarai nama filem – filem adaptasi dari tahun 1950 hingga tahun 2005. Kajian sedia ada ini, lebih menfokuskan tentang kekurangan filem adaptasi di Malaysia berbanding di luar negara, ianya berbeza dengan kajian ini, yang mana pengkaji menganalisis tentang kelebihan filem adaptasi terhadap pelbagai pihak.

Rohaya. Md Ali, Phat a/l Awang Deng, Melor Fauzita Yusoff, Rashidah Mamat, Nor Hafidah Ibrahim dari Universiti Utara Malaysia telah membuat kajian tentang Adaptasi Sastera Rakyat Kanak – Kanak dalam Media Digital: Membangun Modal Insan Negara. Kajian ini dilakukan pada tahun 2019. Kajian ini dilakukan bagi menganalisis sastera rakyat kanak – kanak ke dalam Media Digital yang dapat menterjemah aspek pemikiran dan falsafah sebagai suatu usaha ke arah pembentukan pembangunan modal insan kanak – kanak yang seimbang dari segi mental dan fizikal. Pengkaji juga berpendapat platform media digital ini merupakan salah satu platform yang dapat menarik minat masyarakat untuk menonton cerita rakyat dan platform ini

dapat memupuk nilai – nilai murni ke dalam diri kanak – kanak. Kajian sedia ada ini lebih menekankan kelebihan adaptasi cerita rakyat terhadap golongan kanak – kanak, berbanding kajian ini yang menfokuskan kelebihan adaptasi cerita rakyat terhadap pelbagai pihak termasuk negara.

Di samping itu, Mohamed Nazreen Shahul Hamid, Md. Salleh Yaapar, dan sahidin Nitiphak dari Universiti Sains Malaysia, pada tahun 2020 telah membuat satu kajian tentang “Adaptasi Sejarah Kepada Filem: Kajian Bandingan Teks Sejarah Kerajaan Melayu Patani Kepada Filem Queens Of Langkasuka”. Kajian ini dilakukan pada tahun 2020. Kajian ini dilakukan adalah untuk membuat perbandingan antara teks Sejarah kerajaan Melayu Patani dengan filem Queens of Langkasuka. Perbandingan ini dilakukan bagi melihat persamaan, sama ada fakta dan peristiwa yang terdapat dalam teks Sejarah Kerajaan Melayu Patani diadaptasi sepenuhnya atau sudah dibuang dalam filem Queens of Langkasuka. Kajian ini telah menggunakan teori adaptasi oleh Brian McFarlance, untuk mengenalpasti teks Sejarah yang telah ditambah, dibuang atau dikekalkan dalam filem Queens of Langkasuka. Selepas penelitian dilakukan, pengkaji mendapatkan kajian sedia ada ini, hanya membuat perbandingan yang terdapat dalam filem adaptasi dengan teks asal, ianya berbeza dengan kajian ini, yang mana kajian ini bukan sahaja meneliti tentang perbezaan malah, kajian ini meneliti tentang pelbagai aspek adaptasi seperti, kepentingan proses adaptasi terhadap teks dan kelebihan faktor – faktor yang mempengaruhi untuk melakukan adaptasi.

Hizairi Othman dari Universiti Malaya pada tahun 2000, telah membuat satu kajian tentang “Adaptasi Novel Ke Filem: Analisis Perbandingan Antara Filem Melayu Dan Filem Barat”. Kajian ini dilakukan adalah bagi memberi kefahaman tentang konsep adaptasi, selain itu, kajian ini juga telah mengambil karya dari dua

buah negara untuk membuat perbandingan. Malaysia mewakili negara yang sedang membangun manakala Amerika Syarikat mewakili negara yang maju. Novel adaptasi yang digunakan untuk ialah novel juara (1976), hasil karya S.Othman Kelantan yang telah diadaptasi ke filem yang bertajuk Jogh (1997) yang diarahkan oleh U-Wei Hj. Shaari, Novel ini merupakan novel wakil dari Malaysia dan novel The English Patient (1992) oleh Micheal Ondaatje yang telah diadaptasi ke filem dengan tajuk yang sama oleh Nthony Mighella. Pengkaji kajian ini telah membuat perbandingan terhadap ke dua – dua buah novel adaptasi tersebut. Kajian ini hanya menfokuskan kepada perbandingan filem adaptasi di Malaysia dengan filem adaptasi luar negara berbanding kajian ini mengkaji tentang kelebihan filem adaptasi, supaya lebih banyak karya – karya sastera yang akan diadaptasi ke filem.

Kajian tentang “Dari Novel ke film: Kajian Teori Adaptasi sebagai Pendekatan dalam Penciptaan Film”. Kajian ini dilakukan oleh Deny Tri Ardianyo pada tahun 2014. Kajian ini dilakukan bagi melihat perkaitan Teori Adaptasi dalam mengubah dari sesebuah teks ke filem. Hasil kajian sedia ada ini mendapati adaptasi dari teks ke filem ni menggunakan dua kaedah yang pertama, ialah mementingkan kesetiaan (fidelity) dan yang kedua ialah, kontekstualiti intertekstualiti sumber adaptasi. Setelah penelitian di buat, pengkaji mendapati kajian sedia ada ini hanya menfokuskan tentang perkaitan antara Teori Adaptasi dengan teks adaptasi ke filem , berbanding kajian ini menekan tentang banyak perkara. Selain perkaitan antara Teori Adaptasi dengan filem Adaptasi,kajian ini juga mengkaji tentang proses – proses adaptasi dan kepentingan adaptasi ke filem. Kajian sedia ada, lebih memberi penekanan kepada perkaitan teori adaptasi sahaja berbanding kajian ini, bukan sahaja mengkaji tentang perkaitan teori malah mengkaji tentang proses – proses adaptasi filem.

Sugeng Riyadi telah membuat satu kajian tentang “Penggunaan Film Adaptasi Sebagai Media Pengajaran Sastra”. Kajian ini bertujuan untuk mengkaji tentang peranan adaptasi teks sastera ke filem dalam pembelajaran subjek sastera di peringkat sekolah. Hal ini demikian kerana, filem adaptasi dari sebuah karya sastera ke filem ini menjadi ikutan dalam dunia perfilman sekarang sama ada dunia perfilman nasional maupun antarabangsa. Kajian sedia ada hanya menfokuskan tentang peranan adaptasi dalam sistem pembelajaran sastera di sekolah berbanding kajian ini yang mengkaji aspek adaptasi dalam pelbagai sudut, tersamasuk dari sudut kepentingan dan perkaitan adaptasi dengan Teori Adaptasi. Berdasarkan pemerhatian yang dilakukan, pengkaji mendapati kajian sedia ada ini hanya menfokuskan tentang peranan adaptasi terhadap satu pihak sahaja, iaitu sekolah. Manakala kajian ini pula, bukan hanya menfokuskan terhadap satu pihak sahaja, malah terhadap pelbagai pihak.

Kajian tentang “Penerapan Model Pendekatan Adaptasi Novel Oleh Louis Giannetti Melalui Perbandingan Naratif Pada Film Dan Novel Tenggelam Kapal Van Der Wijck”. Kajian ini dilakukan oleh Inggrid Ialfondo Pertiwi, Endang Mulyaningsih dan Lilik Kustanto, pada tahun 2018. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji bagaimana Teori Adaptasi digunakan dalam adaptasi novel ke filem tanpa menghilangkan jalan cerita yang terdapat dalam novel. Selain itu, kajian sedia ada ini juga menceritakan tentang berubahan yang terdapat dalam unsur neratif filem dan novel Tenggelamnya kapal Van De Wijck. Kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan tentang perbandingan neratif yang terdapat dalam novel dan filem Tenggelamnya Kapal Van De Wijck, berbanding kajian ini menfokuskan terhadap pelbagai aspek yana terdapat dalam teks dan filem.

Nur Nafishah Azmi, Rohani Hashim dan Rahimah A.Hamid telah membuat kajian tentang “Kesetiaan Kepada Teks: Dari Novel Ke Filem Ranjau Sepanjang Jalan”,

pada tahun 2012. Kajian ini mengkaji tentang teks Ranjau Sepanjang Jalan yang masih dikekalkan dalam filem yang sama. Hasil kajian sedia ada ini mendapatkan, tidak kesemua teks Novel Ranjau Sepanjang Jalan ini diadaptasi ke dalam filem terdapat banyak perubahan yang telah berlaku. Walau bagaimanapun, setiap perubahan yang berlaku itu masih mempunyai nilai, emosi dan mutu yang sama, malah membuatkan filem tersebut lebih dekat dengan diri penonton. Hasil daripada pemerhatian, kajian sedia ada ini hanya menfokuskan tentang persamaan dan perbezaan jalan cerita yang terdapat dalam novel dan filem yang telah diadaptasi, berbanding dengan kajian ini yang mengkaji pelbagai aspek tentang adaptasi karya sastera ke dalam filem termasuklah mengaplikasikan teori adaptasi supaya dapat memantapkan lagi hasil kajian.

Wan Hasmah Wan Teh telah melakukan kajian tentang “Proses Adaptasi: Kajian Lapan Karya Terpilih Dari Malaysia Dan Indonesia”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2015. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji tentang proses yang dilakukan bagi melakukan adaptasi dari teks ke filem. Kajian ini telah menfokuskan kepada filem yang adaptasi yang terdapat di Malaysia dan juga di Indonesia. Kajian ini juga memperincikan tentang perbezaan antara teks dan filem, bagi membuktikan dengan adanya adaptasi teks ke filem ini dapat menghasilkan sebuah karya yang berbeza. Kajian ini telah menggunakan novel dari Malaysia iaitu, Ranjau Sepanjang Jalan (1983), Langit Petang (1982), Mira Edora (1990) dan juga novel Indonesia iaitu, Badai Pasti Berlalu (19770, Laskar Pelangi (2008) , Ayat - Ayat Cinta (2008) dan juga Salah Asuhan (1972)

2.2 TINJAUAN LITERATUR FILEM

Norinawati Binti Kamarulzaman dari Universiti Malaysia Sarawak telah membuat kajian tentang “Bagaimana Filem Menyampaikan Kesan Psikologi Seorang Watak Terhadap Penonton”. Kajian ini dilakukan pada tahun 2007. Kajian ini menekankan tentang elemen – elemen yang terdapat dalam filem yang dapat mempengaruhi psikologi seseorang. Kajian ini juga menerangkan tentang sejauhmanakan kesan teknik – teknik yang digunakan dapat memberi kesan terhadap psikologi penonton. Kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan kepada kesan penyampaian yang dilontar oleh watak terhadap penonton yang menonton. Manakala kajian ini, mengkaji tentang kelebihan semua elemen – elemen filem yang dapat menarik hati penonton untuk menonton.

Kajian tentang “Filem Box Office dan ideologi: Satu Kajian Terhadap Filem-Filem Terpilih di Malaysia” oleh Juliana Abdul Wahab dan Mahyuddin Ahmad dari Universiti Sains Malaysia. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2009. Kajian ini bagi mengkaji tema, makna, plot, mesej yang terdapat dalam filem – filem Box Office di Malaysia yang berupaya untuk memberi pengajaran kepada masyarakat. Antara filem Box Office yang dikaji ialah Gangster arahan Badarudin Azmi yang telah mencatatkan kutipan sebanyak Rm 2.9 juta pada tahun 2005. Selain itu, Filem Anak Mami Kembali dan juga Senario xx. Kajian ini juga ingin mengkaji ideologi yang dibangunkan dalam tradisi Marxist.

Seterusnya, Nur Azliza Mohd Nor, Nur Afifah Vanitha Abdullah juga telah membuat kajian tentang Filem sebagai Wadah Komunikasi: Sorotan Kajian lepas Karya U-Wei Haji Saari. Kajian ini dilakukan pada tahun 2017. Kajian ini bagi memfokuskan tentang U-Wei atau nama sebenarnya Zuhir Haji Saari yang

menggunakan Filem sebagai wadah komunikasi menyampaikan idea – idenya tentang isu – isu yang berkaitan dengan masyarakat Melayu. Setelah melakukan penelitian, pengkaji mendapati kajian sedia ada ini, memberi penekanan terhadap fungsi filem sebagai wacana penyampaian, berbanding kajian ini yang mengkaji tentang kelebihan filem adaptasi dan juga faktor – faktor yang mempengaruhi untuk mengadaptasi teks sastera ke filem.

Selain itu, Al – Fatihah Binti Md Adnan sarjana Master dari Universiti Putra Malaysia, pada tahun 2014 telah membuat satu kajian tentang “Kritikan Sosial Dalam Filem Mamat Khalid”. Kajian ini dilakukan adalah disebabkan oleh pengkaji berpendapat, filem – filem tempatan yang dihasilkan tidak menekankan atau tidak memberi perhatian terhadap latar sosial. Selain itu, pengkaji kajian ini menyatakan filem – filem Malaysia yang dihasilkan tidak mempunyai jati diri dan roh yang perlu ada dalam sesebuah filem. Menurut pengkaji Mamat Khalid merupakan salah satu pengarah di Malaysia yang mempunyai jati diri dan mempunyai idea yang memaparkan tentang isu sosial yang terdapat dalam kalangan masyarakat. Kajian sedia ada ini, hanya memberi penekanan kepada filem – filem tempatan yang tidak memberi perhatian kepada latar sosial berbanding, kajian ini, memberi penekanan kepada pelbagai aspek yang terdapat dalam filem terutamnya filem adaptasi.

Kajian Tentang “Perkembangan Industri Filem Nasional Malaysia”, Juga Telah Dilakukan Oleh Fatimah Muhd Shukri Dan Nur Afifah Vanitha Dari Universiti Kebangsaan Malaysia Pada Tahun 2020. Kajian ini dilakukan bertujuan untuk mengkaji tentang perkembangan industri filem nasional. Pengkaji kajian ini menyatakan bahawa filem nasional merupakan filem yang menceritakan tentang identiti dan isu negara bangsa, ianya berbeza dengan filem – filem komersial yang lain. Oleh itu, pengkaji ingin menerangkan tentang pembentukan filem nasional

Malaysia dari beberapa aspek seperti aspek pengarah, tenaga kreatif dan penerbit yang dikemukakan oleh Street (1997). Berdasarkan pemerhatian, pengkaji mendapati kajian sedia ada ini, hanya memfokuskan tentang perkembangan filem sahaja berbanding kajian ini yang memberi fokus kepada keseluruhan aspek filem adaptasi termasuk perkembang filem adaptasi, proses – proses adaptasi dan juga faktor – faktor yang mempengaruhi.

Kajian tentang “Ujaran Implisit Dalam Filem Melayu Klasik Sri Mersing”, yang ditulis oleh Fatin Rabiha Abdul Kadir dan Zaitul Azma Zainon Hamzah dari Universiti Putra Malaysia. Pengkaji kajian ini telah menggunakan Teori Relevans bagi mengenalpasti maksud ujaran implisit yang terdapat dalam Filem klasik Sri Mersing ini. Hasil daripada kajian yang dilakukan, pengkaji mendapati terdapat lima petikan ujaran dalam filem ini mempunyai makna Implisit.

Pada tahun 2015, Hizral Tazzif Hisham sarjana ijazah doktor falsafah dari Universiti Malaya telah membuat satu kajian tentang “Cabaran Industri Filem Melayu, Pandangan Penggiat Industri Dan Penonton”. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji cabaran yang dihadapi oleh industri perfileman tempatan dalam mewujudkan filem – filem yang berdaya saing dan juga mampu untuk membawa nama industri perfileman Malaysia ke peringkat antarabangsa. Kelemahan – kelemahan yang dihadapi oleh industri filem tempatan ini menyebabkan berlakunya kemasukan filem luar dalam industri filem Malaysia, secara tidak langsung filem – filem tempatan yang berasaskan nilai budaya dan tradisi tempatan semakin tenggelam digugat oleh populariti filem luar. Walaupun industri perfileman Malaysia telah menerima dana dari pihak kerajaan, namun kelemahan – kelemahan masih jelas terpacar dalam industri filem negara, antaranya ialah, dari segi tenaga kerja, mutu skrip, dan tayangan. Kajian sedia ada ini hanya menfokuskan tentang cabaran dan kelemahan industri

filem tempatan sahaja, berbanding kajian ini yang mengkaji kelebihan adaptasi filem dalam industri filem negara.

Kajian mengenai “Filem Dan Revolusi Teknologi: Persepsi Penggunaan CGI Dari Aspek Estetika & Kreativiti”, juga telah dilakukan oleh Hasrul Hashim, Jamaluddin Aziz dan Faridah Ibrahim. Kajian ini bagi mengkaji tentang perbezaan pendapatan penggiat industri filem tempatan dan antarabangsa tentang penggunaan teknologi baru seperti computer generated imagery atau lebih dikenali sebagai CGI. Kajian ini juga ada menyatakan dalam era globalisasi ini telah berlakunya ledakan teknologi teknologi terutama dalam aspek pembikinan filem. Namun begitu, tidak semua penggiat industri filem mengagap kewujudan dan penggunaan teknologi ini dalam pembikinan filem, akan menjamin penghasilan sebuah filem yang berkualiti. Pengkaji mendapati, kajian yang sedian ada hanya memberi penekanan terhadap kemunculan teknologi baharu dalam pembikinan sesebuah dan penerimaan penggiat filem tentang teknologi tersebut, ianya berbeza dengan kajian ini yang menceritakan tentang kelebihan filem dalam menganggat sesebuah karya, terutamanya karya sastera rakyat.

Yahya Othman telah melakukan satu kajian tentang “Analisis Dialog Dalam Filem Melayu”. Menurut kajian ini, dialog merupakan aspek yang penting dalam filem bertujuan untuk menyampaikan mesej kepada penonton. Selain itu, juga kajian ini juga menyatakan dalam konteks penapisan filem, dialog merupakan aspek yang utama yang mana, setiap dialog yang dilemparkan dalam filem perlu ditapis dan mengikut Garis Panduan Penapisan Filem, Kementerian Dalam Negeri 2010. Setiap dialog yang tidak mengikuti garis panduan yang ditetapkan akan disenyapkan atau adegan yang terlibat akan dipotong. Kajian ini telah meneliti beberapa buah filem Melayu dari tahun 2014 hingga 2017 untuk mengenal pasti dialog – dialog yang

dilaraang atau tidak mengikuk garis panduan yang telah ditetapkan. Kajian sedia ada ini, hanya menyatakan tentang kepentingan dialog yang dilontarkan dalam filem, manakal kajian ini pula mengkaji kesemua aspek di dalam filem supaya dapat menarik minat masyarakat untuk menonton, ianya termasuk proses – proses penghasilan filem dan juga kepentingan untuk mengadaptasi sesebuah teks ke filem.

Kajian tentang “Analisis Elemen Naratif Dalam Filem Animasi Seefood”, oleh Imelda Ann Binti Achin, Zairul Anuar Md Dawam dan juga Addley Bromeo Bin Bianus. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji kepentingan elemen neratif dalam membentuk sesebuah filem yang berkualiti. Kajian ini juga menceritakan tentang industri animasi di Malaysia telah menunjukkan jumlah peningkatan dalam menghasilkan filem cereka animasi, ianya bermula dengan filem pendek Sang Kancil sehingga Boboiboy The Movie yang mendapat sambutan yang mengalakkam dari penonton bukan sahaja di Malaysia malah di peringkat luar. Kajian sedia ada ini hanya menceritakan tentang kepentingan elemen naratif dalam menghasilkan filem yang berkualiti berbanding kajian ini yang menceritakan setiap proses yang diperlukan untuk menghasilkan sesebuah filem.

Kajian tentang “Nilai Dimensi Budaya: Suatu Kajian Analisis Kandungan Ke Atas Filem Pecah Panggung Malaysia”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2018 oleh Tizi Zabirah Mohd Suharta dan Abdul Latiff Bin Ahmad. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji nilai dimensi budaya yang terdapat dalam filem di Malaysia dengan mengaplikasikan Teori Hofstede. Menurut pengkajia kajain ini, nilai demesi budaya ini dapat memaparkan wajah Malaysia. Pengkaji kajian ini juga telah menfokuskan kajian ini kepada lima buah filem pecah panggung, antaranya ialah, The Journey, Munafik, Kl Gangster, Polis Evo dan Ola Bola. Kajian mendapati kesemua filem – filem ini mempunyai nilai dimensi budaya yang terdapat dalam Teori Hofstede iaitu,

jurang kuasa tinggi rendah, individualisme – kolektivisme, pengelakan ketindakpastian tinggi – rendah, orientasi jangka panjang – pendek ,maskuliniti – feminin dan kepuasan dan pengawalan. Kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan kepada kajian filem semata – mata, manakala kajian ini, menfokuskan kepada beberapa aspek lain selain filem, iaitu unsur adaptasi dan cerita rakyat Malaysia.

Ubong Iman, telah melakukan kajian tentang “Sifat Dan Motivasi Penonton Filem Dalam Kalangan Penonton Filem Di Malaysia”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2015. Menurut pengkaji kajian ini, bilangan penonton filem di Malaysia semakin meningkat dari semasa ke semasa. Hal ini demikian kerana, untuk menarik perhatian penonton, mereka telah megambil kira, sifat dan motivasi penonton untuk menonton filem. Oleh itu, kajian ini dilakukan untuk mengkaji tentang motivasi yang mempengaruhi penonton untuk menonton sesebuah filem. Selain itu, kajian ini juga telah mengkaji perbezaan sifat motivasi terhadap penonton tegar filem dengan orang yang bukan penonton tegar filem. Kajinan ini hanya memberi penekanan kepada sifat dan motivasi penonton filem berbanding kajian ini, yang memberi penekanan kepada keseluruhan aspek yang terdapat dalam filem termasuk penonton, proses dan elem – elemen adaptasi ke filem.

Kajian tentang “Teknik Kamera, Kesan Bunyi Dan Naratif Filem Bergenre Psiko Thriller Di Malaysia: Kajian Terhadap Filem S.A.M (2012) Dan Psiko Pencuri Hati (2013)”. Kajian ini dilakukan oleh Nur Farahaini Mohd Noor pada tahun 2014. Menurut pengkaji kajian sedia ada ini, teknik kamera, kesan bunyi dan naratif merupakan faktor dan elemen – elemen yang penting dalam sesebuah filem. Hal ini demikian kerana, elemen – elemen tersebut dapat mempengaruhi penonton untuk menonton. Kajian sedia ada ini, telah menfokuskan kepada dua buah filem iaitu S.A.M (2012) dan juga Psiko Pencuri Hati (2013). Hal ini demikian kerana, menurut

pengkaji kajian sedia ada ini, kedua – dua buah filem ini mempunyai teknik pengarahan yang berbeza iaitu, psiko thriller. Kajian sedia ada ini hanya menfokuskan kepada elemen – elemen yang terdapat dalam filem. Ianya berbeza dengan kajian ini, yang mana kajian ini, bukan sahaja mengakaji tentang tentang elemen – elemen yang terdapat dalam filem, malah mengkaji tentang proses untuk mengadaptasi teks ke sesebuah filem.

Nadzirah A.Rahman telah melakukan kajian tentang "Perhubungan Awam Dalam Menyampaikan Mesej Melalui Filem: Kajian Kes Filem Redha". Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2017. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji tentang peranan perhubungan awam dalam menyampaikan mesej melalui filem. Menurut pengkaji kajian ini, filem ini dapat menyampaikan mesej, nilai – nilai dan juga dapat menyampaikan khidmat masyarakat. Menurut pengkaji lagi, filem merupakan medium utnuk menyampaikan mesej kepada masyarakat disebabkan oleh filem merupakan salah satu platform yang mudah untuk menarik minat masyarakat berbanding kaedah yang lain terutamanya kaedah tradisional. Setelah penelitian dilakukan, kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan peranan filem dalam menyampaikan mesej kepada penonton atau masyarakat. Manakala kajian ini, menfokuskan kepada kelebihan mengadaptasi teks ke filem.

Kajian tentang "pembangunan modal insan dan motivasi kerja dalam industri perfileman di malaysia : satu kajian ke atas industri filem cereka. Menurut pengkaji kualiti modal insan adalah aspek yang penting bagi sesebuah negara. Oleh itu, usaha dalam membangunkan modal insan perlu dilakukan supaya dapat meningkatkan modal insan. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji faktor-faktor yang menyumbang ke arah pembangunan modal insan yang berkualiti. Kajian ini menfokuskan kepada golongan pembuat filem di Malaysia. Ia menyelidiki masalah yang dihadapi oleh

pembuat filem dalam meningkatkan modal insan dan juga hubungannya dengan kalangan kru produksi dalam industri filem Malaysia. Kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan kepada pembangunan modal insan dalam kalangan penggiat filem. Manakala kajian ini, mengkaji tentang kelebihan filem, yang mana dengan mengadaptasi teks ke filem secara tidak langsung dapat menarik minat masyarakat.

2.3 TINJAUAN LITERATUR CERITA RAKYAT

Antara sarjana tempatan yang telah membuat penyelidikan berkaitan dengan cerita rakyat ialah, Fifi Anak Rinyuk daripada Universiti Pendidikan Sultan Idris yang telah membuat kajian tentang “Nilai – Nilai Moral dalam Cerita Rakyat Kaum Bidayuh, Serian”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2017. Kajian ini bagi mengkaji nilai – nilai moral yang terdapat dalam cerita rakyat kaum bidayuh dengan menggunakan pendekatan moral. Hal ini demikian kerana, pendekatan ini telah meletakkan sastera sebagai tempat yang tertinggi. Oleh yang demikian, pengkaji berpendapat ianya bersesuaian dengan dengan kajian yang ingin mengeluarkan unsur – unsur pengajaran yang mampu mendidik masyarakat. Kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan kepada nilai – nilai moral yang terdapat dalam cerita rakyat Kaum Bidayuh berbanding kajian ini, menceritakan tentang kepentingan cerita rakyat.

Selain itu, kajian tentang “Cerita Rakyat Membentuk Moral Positif Kanak – Kanak Melalui Nilai Murni” juga telah dilakukan oleh Mohd Firdaus Che Yaacob dan Normaliza Abd Rahim. Kajian ini bagi mengkaji nilai – nilai murni yang terdapat dalam 366 Cerita Rakyat di Malaysia yang dapat membentukkan nilai – nilai murni dalam diri kanak – kanak. Kajian ini juga menggunakan pendekatan Teori Pengkaedahan Melayu untuk membuat kajian tersebut.

Seterusnya, Lenna Demay Ak Joseph Machin sarjana dari universiti Malaysia Sarawak pada tahun 2007 telah membuat satu kajian tentang “Cerita Rakyat Masyarakat Iban Di Sarawak”. Pengkaji mendapati kajian ini dilakukan bagi mengkaji jenis cerita – cerita rakyat yang terdapat dalam kalangan masyarakat Iban di Sarawak yang sering diamalkan oleh masyarakat di negeri itu untuk diadaptasikan ke bentuk filem. Selain itu, pengkaji mendapati dengan adanya adaptasi ini, secara tidak langsung masyarakat dapat membezakan cerita rakyat yang terdapat dalam kalangan masyarakat Iban di Negeri Sarawak dengan cerita rakyat yang terdapat di negeri – negeri lain. Berdasarkan pemerhatian yang dilakukan, pengkaji mendapati, kajian yang sedia ada ini, hanya memfokuskan cerita rakyat yang terdapat dalam kalangan masyarakat Iban di negeri Sarawak berbanding dengan kajian ini, yang menfokuskan kepada semua cerita rakyat yang terdapat di Malaysia untuk diadaptasikan ke filem.

Siti Zuhaidah binti Zakeria sarjana master dari Universiti Putra Malaysia juga telah membuat kajian tentang “Gaya Penyampaian Cerita Rakyat Melayu Terpilih Dalam Majalah Dewan Pelajar”. Kajian ini dilakukan pada tahun 2015. Kajian ini menfokuskan tentang cerita rakyat Melayu terpilih yang akan disiarkan untuk kanak – kanak dalam majalah Dewan Bahasa dan Pustaka. Hal ini disebabkan oleh, pengkaji berpendapat bahawa masih ramai penulis yang yang menulis buku kanak - kanak ini masih belum pengusai sepenuhnya tentang teknik – teknik penulis menyebabkan tidak menyelami dan memahami emosi dan pemikiran kanak – kanak. Menurut pengkaji lagi, memahami emosi dan pemikiran kanak – kanak merupakan perkara yang amat penting kepada penulis buku kanak – kanak. Kajian sedia ada ini hanya menfokuskan tentang gaya penyampaian cerita rakyat Melayu yang akan disiarkan kepada masyarakat. Hal ini berbeza dengan kajian ini, yang mana kajian ini tidak hanya

menfokuskan kepada gaya penyampaian semata – mata, ianya menfokuskan terhadap pelbagai aspek supaya ianya terus diingati oleh segenap lapisan masyarakat termasuk golongan kanak – kanak.

Kajian tentang “Penerapan Nilai Murni Dalam Cerita Rakyat Melayu Suatu Aplikasi Teori Pengkaedahan Melayu: Analisis Nilai Kasih Sayang Dan Nilai Keadilan Dalam Masyarakat Melayu”. Kajian ini dilakukan untuk mengkaji nilai kasih sayang dan keadilan yang terdapat dalam cerita rakyat melayu, yang dapat memberi pendidikan kepada masyarakat Melayu. Pengkaji kajian ini juga telah mengaplikasikan teori pengkaedahan Melayu bagi memantapkan lagi kajian yang dilakukan. Berdasarkan pemerhatian pengkaji, kajian sedia ada ini hanya menfokuskan tentang cerita rakyat berbanding kajian ini, yang mengkaji tentang adaptasi cerita rakyat supaya ianya tidak oleh generasi – generasi yang seterusnya.

Kajian tentang “Adaptasi Kesusasteraan Rakyat (Cerita Si Luncai) Dalam Karya Seni Cetakan” oleh, Hazrul Mazran Rusli, Abdul Aziz Zali @ Zalay. Kajian ini dilakukan bertujuan untuk membincangkan tentang cara elemen didaktik atau pengajaran yang terdapat dalam karya cerita rakyat Si Luncai untuk dingunakan dan diolah ke dalam bentuk karya seni visual berbentuk cetakan. Pengkaji ini juga telah menggunakan Teori Adaptasi oleh Desmond & Hawkers (2006).

Rosmani Omar, Md Sidin Ahmad Ishak dan Siti Ezaleila Mustafa, telah melakukan satu kajian tentang “Daripada Cetak Kepada Digital: Rekonstruksi Cerita Rakyat Di Malaysia”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2019. Kajian ini dilakukan bagi melihat sejauh manakah transformasi cerita rakyat sesuai dengan perkembangan teknologi. Kajian ini juga menyelidik judul cerita rakyat yang telah diadaptasikan dan menganalisis format yang digunakan oleh para penerbit. Menurut

kajian sedia ada ini, banyak pakar cerita rakyat bimbang akan perkembangan teknologi yang berlaku pada masa kini. Hal ini disebabkan oleh, mereka bimbang perkembangan teknologi ini akan mematikan tradisi sastera rakyat. Namun begitu, sesetengah berpendapat bahawa cerita rakyat akan berkembang mengikut perkembangan teknologi. Hasil daripada kajian sedia ini, cerita rakyat Malaysia masih belum berkembang mengikut perkembangan teknologi. Pengkaji berpendapat kajian sedia ada hanya menfokuskan tentang perkembangan cerita rakyat sahaja, ianya berbeza dengan kajian ini, yang mana kajian ini dilakukan bagi mengkaji proses – proses yang diperlukan untuk memastikan cerita rakyat ini terus berkembang.

Kajian tentang “Cerita Rakyat Kaum Bajau Semporna, Sabah: Suatu Analisis Citra Malaysia”, telah dilakukan oleh Abdul Halim Bin Bandan pada tahun 1999. Kajian ini dilakukan bagi menyelidik tentang cerita rakyat yang diamalkan oleh kaum Bajau di daerah sempora sabah. Kajian ini juga telah menggunakan pendekatan sosiologi bagi memantapkan lagi kajian. Kajian ini juga telah menggunakan 15 buah cerita rakyat kaum Bajau bagi mengenalpasti dengan lebih jelas tentang pola – pola sosiologi yang merangkumi unsur sosial, politik dan ekonomi kaum Bajau. Setelah melihat hasil kajian ini, asal usul sastera lisan atau cerita rakyat kaum Bajau dan bangsa Melayu ini lebih meyakinkan. Kajian ini hanya menfokuskan kepada cerita rakyat kaum Bajau di daerah semporna sabah. Berbanding kajian ini, yang mengkaji tentang kelebihan yang terdapat dalam cerita rakyat untuk diadaptasi supaya, cerita rakyat ini tidak dilupakan oleh generasi – generasi seterusnya.

Mohd Fahmi Ismail, Salmah Jan Noor Muhammad dan Mohd Sharifudin Yusop, dari Universitit Putra Malaysia telah melakukan kajian tentang “Cerita Rakyat Melayu: Suatu Analisis Pancaran Jati Diri Masyarakat Melayu Sebagai Cerminan Kebudayaan Melayu. Kajian ini dilakukan adalah untuk menyatakan tentang jati diri

yang terdapat dalam cerita rakyat Melayu. Oleh itu, menurut pengkaji kajian sedia ada ini, masyarakat Melayu haruslah memartabatkan cerita rakyat dan memastikan tamadun orang melayu terus terjaga. Kajian sedia ada ini juga mengaplikasikan teori ekologi budaya atau teori adaptasi alam bagi memantapkan lagi kajian. Kajian sedia ada ini hanya menceritakan tentang kepentingan memartabatkan cerita rakyat, ianya berbeza dengan kajian ini yang melakukan kajian bagi memastikan cerita rakyat ini terus terjaga dengan mengadaptasi cerita rakyat ke dalam filem.

Kajian tentang “Cerita Rakyat Sebagai Medium Pendidikan Kepada Kanak – Kanak”, telah dilakukan oleh Liliy Salwani Bt Razali dari Universiti Putra Malaysia. Kajian ini dilakukan pada tahun 2011. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji unsur pendidikan yang terdapat dalam cerita rakyat. Selain itu, pengkaji kajian, ini juga telah mengaplikasikan Teori Resepsi untuk melihat penerimaan kanak – kanak terhadap unsur – unsur pendidikan yang terdapat dalam cerita rakyat ini. Kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan kelebihan cerita rakyat terhadap pendidikan kanak – kanak, ianya berbeza dengan kajian ini, yang mana kajian ini mengepasti proses – proses yang dapat memartabatkan cerita rakyat. Hal ini demikian kerana, cerita rakyat ini bukan sahaja dapat memberi pengajaran dan pendidikan kepada kanak – kanak malah cerita rakyat ini juga merupakan jati diri kepada masyarakat dan juga merupakan sastera Melayu yang tertua bagi masyarakat Melayu. Berdasarkan pemerhatian yang dilakukan, pengkaji mendapati kajian ini, hanya menfokuskan kepada nilai – nilai murni cerita rakyat terhadap kanak – kanak. Berbanding kajian ini, yang menceritakan tentang kepentingan cerita rakyat terhadap pelbagai pihak.

2.3 TINJAUAN LITERATUR HIKAYAT MERONG MAHAWANGSA

Mohamed Nazreen Shahul Hamid dan Md. Salleh Yaapar dari Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan, Universiti Sains Malaysia juga telah membuat kajian tentang “Adaptasi Teks *Hikayat Merong Mahawangsa* Kepada Filem: Analisis Perbandingan Unsur Naratif”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2015. Kajian ini dibuat adalah untuk mengenalpasti perbezaan antara naratif asal *Hikayat Merong Mahawangsa* dengan filem *Hikayat Merong Mahawangsa* yang telah diadaptasi. Pengkaji telah mengeluarkan beberapa perbezaan tersebut antaranya ialah perbezaan dari segi, plot, watak sebagainya. Hasil pemerhatian, kajian sedia ada hanya menfokuskan tentang perbandingan neratif teks asal *Hikayat Merong Mahawangsa* dengan filem yang telah diadaptasi,ianya berbeza dengan kajian ini yang menfokuskan tentang banyak perkara seperti faktor yang mempengaruhi untuk mengadaptasi filem dan juga kepentingan mengadaptasi cerita rakyat.

Selain itu, Rohaidah Kamaruddin, Muhammad Nur Akmal Rosli, Minah Mohammed Salleh, Zuraini Seruji, Sharil Nizam Sha’ri, Veeramohan Veeraputhran dan Manimangai Mani pada tahun 2020 yang telah membuat kajian tentang “Retorik Penceritaan Dalam *Hikayat Merong Mahawangsa*”. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji kekerapan penggunaan teknik retorik dan teknik retorik penceritaan yang terdapat dalam bab empat *Hikayat Merong Mahawangsa*. Menurut pengkaji, kajian ini dilakukan berpandukan teori retorik moden (1993). Setelah pemerhatian dibuat, pengkaji berpendapat, kajian sedia ada hanya menfokuskan tentang bab 4 *Hikayat Merong Mahawangsa* berbanding kajian ini yang menceritakan tentang keseluruhan *Hikayat Merong Mahawangsa*.

Seterusnya, kajian tentang “Binaan dan Jenis Frasa Kerja Dalam Hikayat Merong Mahawangsa”. Kajian ini dilakukan oleh sarjana ijazah doktor falsafah iaitu Khushairi bin Fadzal dari Universiti Putra Malaysia pada tahun 2018. Kajian ini dilakukan bagi menganalisis binaan frasa kerja yang terbentuk dalam bahasa Melayu Klasik berdasarkan Hikayat Merong Mahawangsa. Pengkaji juga mengaplikasikan teori sistematik Fungsional oleh Halliday, M. A. K. & Matthiessen, C. M. I. M., (2014). Hasil daripada kajian sedia ada ini, Hikayat Merong Mahawangsa terdiri daripada unsur inti yang menggunakan kata kerja sebagai unsur utama.

Mohd Sanusi Bin Azmi, Khairuddin Omar dan Azizi Abdullah yang telah membuat kajian tentang “Perekayasan Histogram Orientasi Kecerunan Mengesan Erotan dan Pencongan Manuskip Merong Mahawangsa”. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji pencongan dan erotan tulisan jawi dan rumi yang terdapat dalam menuskip Merong Mahawangsa. Pengkaji kajian, ini juga telah menggunakan Histogram Orientasi Cerunyan (HOC) dan Kuasa dua terkecil (KDT) untuk mengesan kecerunan pecongan dan erotan tulisan jawi dan rumi. Berdasarkan pemerhatian yang dilakukan, kajian ini hanya menfokuskan kepada pencongan tulisan jawi yang terdapat dalam teks Hikayat Merong Mahawangsa, ianya berbeza dengan kajian ini, yang menfokuskan tentang kelebihan – kelebihan kedua – dua iaitu, teks Hikayat Merong Mahawangsa untuk diadaptasi dan juga kelebihan filem hikayat merong mahawangsa

Dr. Arba’iyah ab. Aziz, Faddilah Abdullah, Wan noor Faizah Wan Omar, Azyyatu Anuar, firdaus Abdul Rahman dan Hasnira Hassan telah membuat satu kajian tentang “Fiction Or Facts: Hikayat Merong Mahawangsa (The Kedah Annals) In The View Of Current Civilization Value”. Kajian ini dilakukan bagi menyatakan tentang kelebihan cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa, yang mana kajian ini menyatakan bahawa Hikayat Merong Mahawangsa ini merupakan sebuah karya cerita

rakyat Melayu kuno, yang mencerminkan budaya tradisional Melayu yang baik melalui pengamalan nilai dan adat budaya moral yang tinggi. Kajian sedia ada ini hanya megkaji tentang kelebihan yang terdapat dapat Hikayat Merong Mahawangsa, ianya berbeza dengan kajian ini yang mengkaji tentang cara untuk memartabatkan cerita rakyat iaitu dengan mengadaptasi ke filem.

Kajian tentang “Perajaan Dan Pengislaman Kedah: Kupasan Bukti Teks Hikayat Merong Mahawangsa, Al Tarikh Salasilah Negeri Kedah Dan Abbasiyah (630 – 1136 Masihi)”. Kajian ini telah dilakukan oleh Shukri Janudin dan Zaimilah Yusoff. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2021. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji tentang keistimewaan pengislaman dan perajaan di negeri Kedah, yang mana kisah pengislaman dan perajaan di negeri kedah sememangnya mempunyai kehebatan dan mempunyai keajaiban yang masih belum terungkai sepenuhnya. Hal ini menyebabkan, keajaiban perajaan dan pengislaman negeri Kedah ini dianggap sebuah mitos dan lagenda yang penuh misteri. Kajian ini, telah menggunakan Teks Al Tarikh Salasilah dan Hikayat Merong Mahawangsa untuk mendapatkan data mengenai pengislaman dan perajaan di negeri kedah. Hal ini demikian kerana, menurut pengkaji kajian ini, kedua – dua buah karya ini menceritakan tentang sejarah pengislaman dan perajaan negeri Kedah, walaupun ianya terselit unsur mitos. Kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan kepada teks Hikayat Merong Mahawangsa berbanding kajian ini, mengkaji tentang teks dan juga filem Hikayat Merong Mahawangsa.

Chyntia Dyah Rahmadhani, Asep Yudha Wirajaya telah melakukan kajian tentang “Mitologi Dalam Hikayat Merong Mahawangsa”. Kajian ini dilakukan bertujuan untuk mengkaji tentang mitos – mitos yang terdapat dalam teks Hikayat Merong Mahawangsa dan kajian ini juga menganalisis tentang perbezaan yang terdapat dalam teks Hikayat Merong Mahawangsa dengan filem adaptasi Hikayat

Merong Mahawangsa. Kajian sedia ada ini hanya mengkaji tentang unsur mitos dan perbezaan yang terdapat dalam teks dan filem Hikayat Merong Mahawangsa, ianya berbeza dengan kajian ini yang mengkaji tentang kelebihan yang terdapat dalam Hikayat Merong Mahawangsa untuk diadaptasi ke filem.

Mohd Afnan Bin Mohd Fauzi sarjana dari Universiti Teknologi Mara, telah melakukan kajian tentang “Kedudukan Subjek Dalam Aspek Komposisi: Kajian Terhadap Filem Hikayat Merong Mahawangsa (2011)”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2014. Kajian ini dilakukan bagi mengkaji tentang aspek komposisi yang terdapat dalam filem seperti susun atur set, pelakon, prop dan juga kedudukan kamera. Menurut pengkaji melalui komposisi, pengarah dapat menyampaikan mesej kepada penonton. Kajian ini juga menyatakan bahawa, komposisi yang dihasilkan dapat menghasilkan satu perasaan kepada penyokong. Kajian sedia ini menfokuskan filem Hikayat Merong Mahawangsa untuk mengkaji aspek kopisisi dalam filem ini. Kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan atau memberi penekanan kepada aspek komposisi dalam filem berbanding kajian ini yang mengkaji tentang setiap proses, elemen yang terdapat dalam filem

Kajian tentang “Iconography And Hybridity In The Epic Filem Hikayat Merong Mahawangsa (2011)”. Kajian ini telah dilakukan pada tahun 2020, oleh Al – Mubarakah Bt Suleiman. Kajian ini dilakukan dalam untuk mengkaji tentang unsur – unsur ikonografi seperti kostum, kesan khas dan solekan atau tatarias dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa. Pengkaji kajian ini berpendapat bahawa, filem ini telah menggunakan pendekatan hibrid dengan konvesyen Hollywood dan pengaruh epik dalam kesusasteraan Melayu, yang mana filem Hikayat Merong Mahawangsa ini menggunakan kaedah longgar dari teks asal. Dengan adanya unsur ikonografi dalam pendekatan sastera Melayu dan epik Hollywood ini dapat mencipta idea baru yang

secara tidak langsung dapat menarik minat penonton untuk menonton. Setelah penelitian dilakukan, pengkaji berpendapat, kajian sedia ada ini, hanya menfokuskan kepada unsur ikonografi dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa sahaja, berbanding kajian ini yang mengkaji tentang kelebihan teks Hikayat Merong Mahawangsa dan filem Hikayat Merong Mahawangsa.

2.5 KESIMPULAN

Kesimpimpulannya, filem adaptasi ini dapat memberikan pontensi yang besar dalam industri profileman. Walaubagaimana, filem adaptasi ini masih kurang diterbitkan di malaysia terutamanya, adaptasi cerita rakyat ke dalam filem. Cerita rakyat ini dapat memupuk nilai – nilai murni dalam diri masyarakat.

UNIVERSITI
—
MALAYSIA
—
KELANTAN

BAB 3

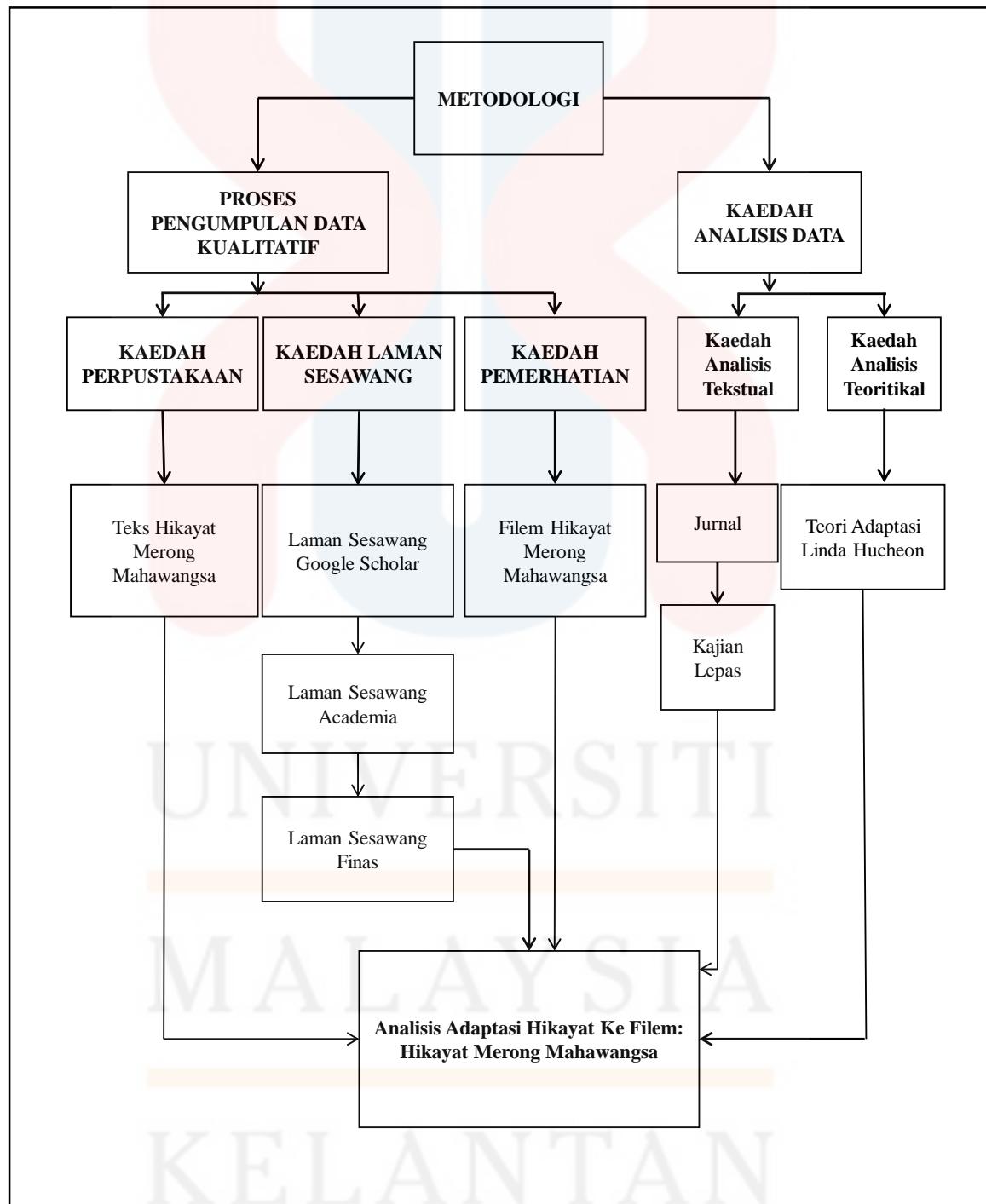
METODOLOGI KAJIAN

3.0 PENGENALAN

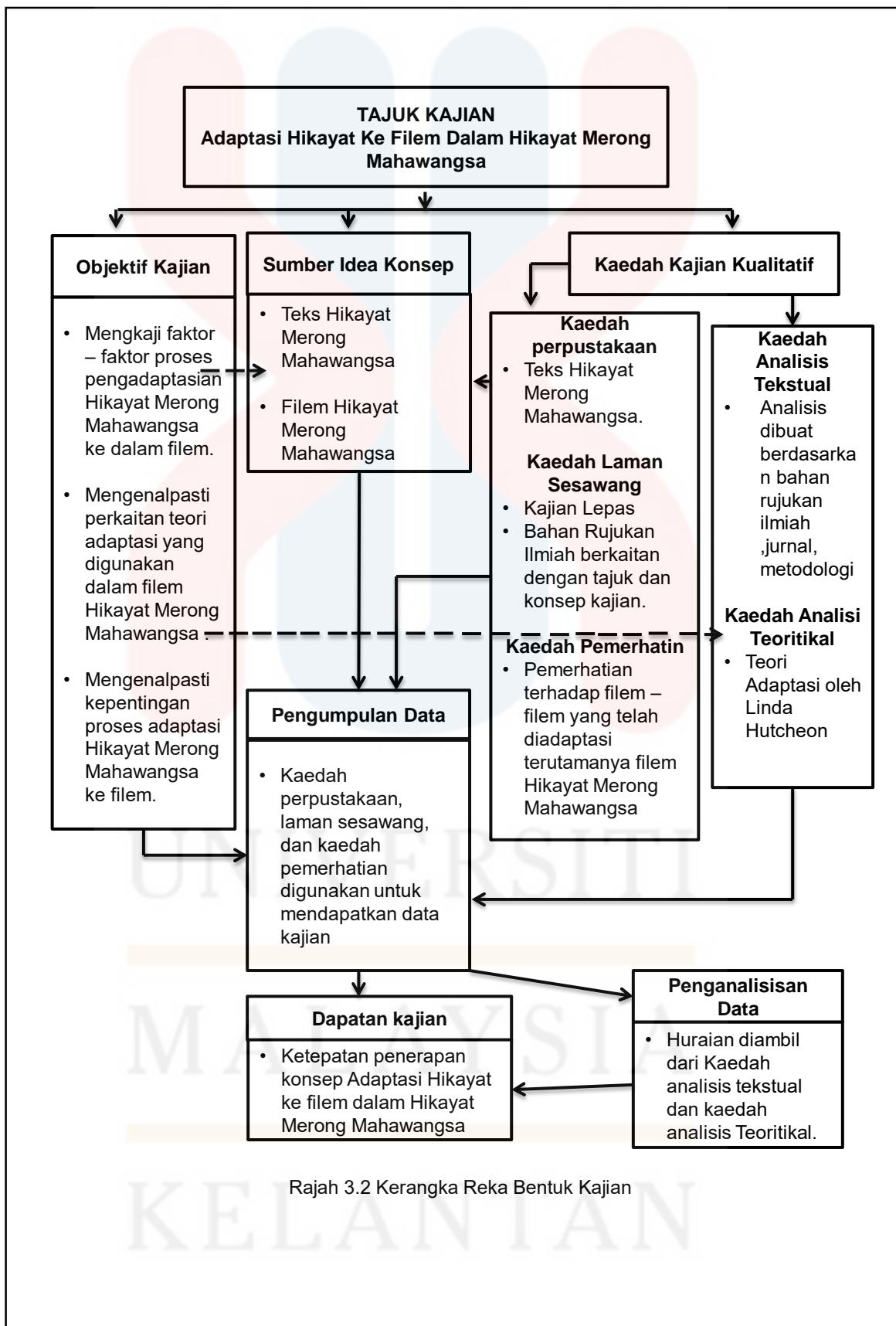
Metodologi kajian merupakan kaedah – kaedah yang digunakan oleh pengkaji untuk mengkaji sesuatu perkara dan mencapai objektif dan matlamat kajian. Dengan adanya metodologi kajian ini dapat menjadikan kajian yang dijalankan dengan lebih bersistematik dan mencapai objektif yang telah ditetapkan. Menurut Mahdzan Ayob (1993:44) menetapkan kaedah kajian sebagai segala langkah atau prosuder untuk mencapai segala objektif yang mana aktiviti kajiannya sudah tentu dijalankan mengikut kaedah sains. Oleh itu, dalam kajian ini menggunakan kaedah penyelidikan kualitatif, bagi mendapatkan maklumat dan data berkaitan dengan Hikayat Merong Mahawangsa: adaptasi cerita rakyat ke dalam filem menggunakan teori adaptasi oleh Linda Hutcheon. Penyelidikan kualitatif mempunyai data yang tersendiri ia berbeza dengan penyelidikan kuantitatif. Kaedah ini digunakan adalah untuk menggumpul data yang berkaitan sebelum membuat kajian dan sebelum dianalisis untuk dimasukkan dalam kajian. Menurut Rohana Yusof (2003:181) pendekatan kualitatif menekankankan kepentingan pengalaman subjektif individu yang perlu dianalisis secara kualitatif dan

realitisosial mempunyai makna tertentu yang bersifat subjektif dan personal. Data Kualitatif ini diperolehi berdasarkan beberapa bentuk antaranya ialah bentuk temu bual, analisis data dan pemerhatian.

KERANGKA METODOLOGI KAJIAN

KERANGKA REKA BENTUK KAJIAN

3.3 PROSES PENGUMPULAN DATA

3.3.1 Kajian Keperpuastakaan

Semasa menjalankan kajian ini, penyelidik telah menggunakan sumber-sumber daripada bahan-bahan bercetak dan juga bahan-bahan elektronik seperti buku-buku rujukan.

Banyak rujukan daripada buku-buku yang berkaitan dengan kajian yang dijalankan ini telah diselidiki oleh pengkaji. Contohnya, Hikayat Merong Mahawangsa. Hal ini, bagi mendapatkan lebih banyak sumber informasi dan juga maklumat-maklumat tambahan yang boleh dijadikan sebagai bahan input bagi menyempurnakan kajian ini.

Selain daripada buku – buku yang berkaitan. Bagi kajian ini, pengkaji telah mendapatkan sumber-sumber rujukan bercetak seperti kajian-kajian lepas di beberapa buah perpustakaan.

3.3.2 Pemerhatian Filem

Selain daripada kaedah – kaedah yang digunakan di atas, pengkaji juga telah membuat pemerhatian terhadap filem – filem adaptasi dari karya sastera contohnya, filem adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa (2011) itu sendiri, Puteri Gunung Ledang (2004) dan Tumbiruo. Berdasarkan pemerhatian filem ini juga, pengkaji dapat mengenalpasti kepentingan mengangkat karya sastera ke dalam filem.

3.3.3 Laman Sesawang

Selain daripada proses – proses di atas, pengkaji juga menjalankan proses pengumpulan data kajian, yang bersumberkan laman sesawang (website) atau

internet untuk mendapatkan maklumat tambahan. Antara laman sesawang yang dikunjungi penyelidik ialah, laman sesawang milik FINAS, Academia dan Google scholar. Daripada maklumat -maklumat media cetak serta elektronik inilah pengkaji membuat pemerhatian, seterusnya dijadikan data untuk dimasukkan ke dalam kajian penyelidik ini.

3.4 KAEDAH ANALISIS DATA KAJIAN

3.4.1 Kaedah Analisis Tekstual

Kaedah analisis Tekstual ini merupakan satu pecahan daripada kaedah pemgumpulan data penyelidikan. Kaedah analisis Tekstual ini diperolehi daripada analisis terhadap huraian objektif yang terdapat dalam komunikasi yang dicetak, digambarkan dan disiarkan. Walau bagaimanapun, teks yang digunakan mestilah daripada dokumen yang sahih dan diperakui. Analisis data melalui kaedah analisis Tekstual ini dapat memberi maklumat yang relevan dan sahih kepada isu dan masalah yang dikaji. Kaedah ini merupakan kaedah yang paling mudah untuk pengkaji untuk mendapat maklumat yang diperlukan untuk menyiapkan seseuatu kajian itu. Hal ini demikian kerana, setiap maklumat yang diperolehi juga daripada analisis yang dilakukan oleh penyelidik – penyelidik lain. Hasil analisis ini juga sukar untuk menipu. Antara dokumen yang dingunakan oleh pengkaji untuk membuat analisis ialah, dokumen ilmiah, diari, jurnal, metodologi pengajaran dan pembelajaran dan lain – lain lagi.

3.4.2 Kaedah Analisis Teorikal

Analisis teoritikal merupakan kajian aplikasi teori dalam proses penelitian yang dilakukan oleh pengkaji. Proses pengaplikasian teori yang sesuai dengan topik memerlukan kebolehan yang khusus daripada pengkaji. Kaedah teoritikal ini digunakan bagi memantapkan lagi kajian yang dilakukan. Teori merupakan penjelasan atau hal yang menjelaskan tentang sesebuah sistem yang mendefinisikan bagaimana sesuatu kejadian atau fenomena terjadi dan mengapa ianya terjadi. Dalam kajian ini Teori Adaptasi oleh Linda Hutcheon telah diaplikasikan dalam penelitian terhadap bentuk-bentuk kritikan yang terkandung dalam Adaptasi Hikayat ke filem dalam Hikayat Merong Mahawangsa.

-TEORI ADAPTASI LINDA HUTCHEON

Linda Hutcheon merupakan seorang tokoh yang dilahirkan di Toronto. Beliau melanjutkan pendidikan Doktor Falsafah atau Phd dalam bidang Sastera Bandingan daripada Universiti Toronto pada tahun (1975). Beliau merupakan seorang tokoh yang cenderung dalam bidang teori. Antara karya beliau yang dihasilkan oleh beliau ialah Parodi (Theory of Parody,1984&2003), selain itu, ialah A Theory Adaptation (2006&2012). Linda Hutcheon (2006:8) dalam buku beliau A Theory of Adaptation menyatakan adaptasi adalah sebuah cara untuk menuliskan kembali cerita yang sama tetapi dengan sudut pandangan yang berbeza. Menurut beliau lagi adaptasi sebagai produk yang mana, adaptasi tidak boleh diambil sepenuhnya daripada teks asal. Hal demikian kerana, untuk mengelak berlakunya “plagiarism”.

Selain itu, menurut beliau adaptasi juga merupakan proses iaitu, memilih jalan yang sesuai dan selamat sementara mencuba untuk memberi makna yang baru

kepada sesebuah teks. Terdapat tiga andaian dalam memilih kaedah yang sesuai menurut Linda Hutcheon yang pertama ialah, kenalpasti, iaitu menegalpasti sesebuah teks berdasarkan kepada isu – isu daripada media yang pelbagai. Selain itu, dapatan, kaedah untuk mengkaji hasil dapatan secara perbandingan dan yang seterusnya ialah menguji iaitu implikasi teoretikal daripada pelbagai teks. Terdapat empat elemen yang dinyatakan oleh Linda Hutcheon untuk mengadaptasi sesebuah teks ke filem, iaitu, sumber dan cara adaptasi, tujuan adaptasi, kumpulan atau penonton sasaran dan akhir sekali, konteks. Seterusnya, Linda Hutcheon (2006) menyatakan untuk menghasilkan sesebuah filem adaptasi, pihak yang bertaanggunjawab haruslah meneliti sepenuhnya, tentang isu – isu perundangan. Linda Hutcheon amat menitik beratkan tentang perundangan. Terutamanya dari segi hak cipta.

Pengkaji telah menggunakan kaedah kajian kualitatif. Proses analisis data telah dilakukan untuk mendapatkan maklumat berkaitan dengan kajian iaitu berdasarkan kaedah perpustakaan, kaedah laman sesawang dan pemerhatian terhadap filem adaptasi dan juga kaedah analisis data telah dilakukan iaitu berdasarkan kaedah analisis textual. Pengakaji juga telah mengaplikasikan Teori Adaptasi oleh Linda Hucheon bagi memantapkan lagi hasil kajian

3.5 KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, dalam bab ini telah dijelaskan secara terperinci tentang kaedah metodologi yang digunakan dalam kajian ini yang melibatkan kaedah analisis dokumen, kaedah pemerhatian filem, dah kaedah teorikal.

BAB 4

ANALISIS DAN DAPATAN KAJIAN

4.0 PENDAHULUAN

Bab ini membincangkan secara lebih terperinci tentang dapatan kajian berdasarkan objektif kajian yang telah ditetapkan. Dapatan kajian dibincangkan menurut susunan objektif kajian, iaitu apakah faktor - faktor proses pengadaptasian cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ke filem, bagaimanakah perkaitan teori adaptasi yang digunakan dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa, dan akhir sekali, sejauhmanakah kepentingan proses adaptasi karya cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ini ke filem. Setiap objektif dikemukakan mengikut langkah – langkah berikut, iaitu analisis, rumusan dan perbincangan.

4.1 Faktor - faktor proses pengadaptasian cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ke filem

4.2.1 Faktor Media Massa

Media massa merupakan satu alat komunikasi yang dapat menyampaikan maklumat secara pantas dan berkesan. Oleh yang demikian, media massa faktor utama pengadaptasian cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ke filem. Hal ini demikian kerana, dengan adanya media massa dapat mempromosikan filem adaptasi dari cerita rakyat ini. Hal ini secara tidak langsung dapat mempromosikan cerita rakyat itu sendiri. Pada masa kini, yang penuh dengan kemajuan teknologi,

media massa merupakan salah satu aspek dalam membangunkan sesuatu perkara. Hal ini demikian kerana, media massa memberi informasi dan maklumat terkini tentang sesuatu perkara. Oleh yang demikian media massa juga dapat membantu dalam proses mengadaptasian teks sastera ke filem.

Media massa juga merupakan salah satu medium yang menayangkan atau memaparkan filem – filem kepada masyarakat. Dengan adanya media massa ini juga, terdapat banyak peluang dan skop yang meluas yang dapat memudahkan lagi pengkarya – pengkarya filem adaptasi terutamanya cerita rakyat ini untuk menyebarkan karya – karya adaptasi cerita rakyat secara lebih meluas lagi kepada masyarakat supaya cerita rakyat ini tidak dilupakan oleh generasi yang seterusnya. Oleh yang demikian, masyarakat dapat melayari atau menonton filem adaptasi ini dengan lebih mudah. Hal ini memudahkan pengarah atau pembikin filem adaptasi ini untuk menarik perhatian penonton. Oleh itu jelaslah, dengan adanya media massa ini memudahkan untuk mengadaptasi teks sastera ke filem.

4.2.2 Faktor Visual

Filem merupakan salah satu bentuk hiburan yang menggunakan teknologi yang dapat memaparkan visual kepada penonton. Visual ialah perkara yang melibatkan penglihatan. Kesan dapat dirasai apabila imej – imej yang digambarkan dalam sesebuah filem itu menggunakan teknik- teknik yang baharu. Selain itu, audio yang digunakan juga memainkan peranan dalam mengadaptasi sesebuah teks sastera ke filem. Shot, tema, plot penceritaan memaikan peranan yang penting dalam memaparkan imej yang terbaik kepada penonton untuk menarik minat penonton untuk menonton.

Penggiat filem menggunakan kesan visual yang paling sesuai atau palin halus bagi menceritakan tau menunjukkan kisah yang lebih berkesan kepada penonton. Dalam pembuatan filem adaptasi ini terdapat beberapa kesan visual seperti CGI iaitu imej yang dihasilkan oleh komputer atau secara digital dalam filem supaya setiap aksi yang tidak dapat dilakukan secara sebenar atau realiti masih dapat ditonjolkan atau ditayangkan dalam filem. Proses ini boleh dijadikan dua dimensi (2D) atau tiga dimensi (3D). Penggunaan CGI juga dapat dilihat dalam penghasilan filem Adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa ini, contohnya babak yang mana, Taji ketua lanun Geruda yang menggunakan kuasa saktinya untuk mendatangkan ribut taufan di kawasan pulau. Tanpa penggunaan CGI ini babak ini tidak dapat dihasilkan secara berkesan.

Kesan visual seterusnya ialah, menggubah yang mana, proses menggubah ini dilakukan bagi menggabungkan elemen visual asal yang terpisah namun dapat digabungkan menjadi latar yang sama. Oleh yang demikian, dengan adanya kesan visual ini menjadikan filem salah satu medium yang dapat digunakan bagi mengadaptasi teks sastera ke medium yang baru.

4.2.3 Ekonomi

Dengan adanya pengadaptasian teks sastera ke filem ini dapat meningkatkan ekonomi negara dengan jumlah kutipan penonton. Filem adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa ini telah mendapat sambutan yang menggalkan dari penonton, yang telah memberikan sumbangan kepada sektor ekonomi malaysia dalam dunia perfileman. Filem ini juga telah mendapat Anugerah Filem Terbaik.

Filem ini telah mendapat kutipan sebanyak USD 6.3 juta (finas.gov.my). Data daripada Finas ini menunjukkan filem Hikayat Merong Mahawangsa menduduki tangga ke 36 dalam filem Malaysia yang mempunyai kutipan yang terbanyak. Hal ini jelas menunjukkan filem adaptasi ini mampu memberikan sumbangan terhadap ekonomi negara. Hal ini seperti yang diperkatakan oleh Linda Hutcheon (2006), from another economic angle, expensive collaborative art forms like operas, musicals, and films are going to look for safe bets with a ready audience-and that usually means adaptations. They are also going to seek ways to expand the audience for their “franchise”, of course though they have not been in the habit of thinking about it in quiet those terms.”

Jumlah kutipan yang diperolehi bukan sesuatu perkara yang senang untuk diperolehi dalam industri perfileman di Malaysia, ianya memerlukan usaha yang berpanjangan dari pihak produksi, terutamanya kredibiliti pengarah dan penulis novel itu sendiri. Kredibiliti yang terdapat pada kedua – dua individu ini menjadi salah satu penarikan utama dalam mempromosikan filem ini. Oleh yang demikian, jelaslah menunjukkan bahawa filem adaptasi ini mampu untuk memberikan sumbangan yang besar terhadap ekonomi negara.

4.3 Aplikasi teori adaptasi yang digunakan dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa.

Teori adaptasi oleh Linda Hutcheon (2006) yang diaplikasikan dalam kajian ini mempunyai kaitan rapat dengan filem Hikayat Merong Mahawangsa. Terdapat empat elemen teori adaptasi oleh Linda Hutcheon (2006) yang dapat diaplikasikan dalam kajian adaptasi Hikayat ke filem dalam Hikayat Merong Mahawangsa. Antaranya, ialah sumber

dan cara adaptasi, tujuan adaptasi, kumpulan atau penonton sasaran dan yang terakhir ialah, konteks.

4.3.1 Sumber dan Cara Adaptasi

Berdasarkan karya – karya sastera yang telah diadaptasi ke filem. Karya asli dijadikan rujukan utama dalam menghasilkan filem adaptasi. Hal ini demikian kerana, filem adaptasi mempunyai nilai yang sama dengan karya asli. Perlaksanaan filem adaptasi perlu melalui proses asas elemen adaptasi seperti, tema, watak, latar, persoalan dan simbol. Linda Hutcheon (2006) menyatakan bahawa dalam proses adaptasi, perubahan terhadap watak juga mempengaruhi pembentukan retorik dan memberi kesan estetika yang baru dalam penceritaan atau persembahan.

Selain itu, penghasilan adaptasi juga melibatkan pemindahan daripada teks asal ke filem. Proses penghasilan sesebuah filem adaptasi ini adalah berbeza kerana, penulisan sesebuah teks tidak mempunyai cabaran yang sama dengan penghasilan filem adaptasi. Contoh yang ketara yang dapat dilihat ialah, dari segi penjagaan masa . Hal ini demikian kerana, dalam penulisan teks tidak mempunyai ketetapan masa yang perlu dijaga, manakala penghasilan filem mempunyai ketetapan masa yang harus dijaga. Namun begitu, penulisan teks dan penghasilan filem mempunyai watak dan perwatakan, plot dan latar yang sama, tetapi penghasilan filem diterapkan dengan penggunaan teknologi yang dapat meningkatkan lagi keterjauan masyarakat untuk menonton. Penerapan atau penggunaan teknologi dalam menghasilkan sebuah filem ini dapat menghasilkan filem yang unik dan berbeza dengan karya asal. Sebagai contoh, pengarah filem Hikayat Merong Mahawangsa telah menggarapkan idea dan dibantu oleh pihak pengurusan produksi dapat memaparkan dan menghasilkan sebuah filem adaptasi yang

berkualiti sehingga mendapat anugerah filem terbaik. Terdapat beberapa kaedah adaptasi menurut Linda Hutcheon yang dapat dilakukan antaranya ialah, adaptasi sebagai produk , iaitu adaptasi tidak boleh kekal sepenuh dengan teks asal, supaya dapat mengelakkan plagiarisme, hanya mengekalkan idea asas sebagai sumber. Kaedah yang kedua, ialah adaptasi sebagai proses, yang mana menyesuaikan teks dengan filem sambil cuba untuk menambah sesuatu yang baru dalam penghasilan sesebuah filem adaptasi.

Proses untuk menghasilkan sesebuah filem adaptasi ini bukanlah merupakan perkara yang senang, ianya mengambil masa yang panjang. Pihak produksi perlu mengambil masa yang panjang dan memberi perhatian yang penuh terhadap teks asal dalam proses untuk menghasilkan filem yang berkualiti. Hala ini demikian kerana, untuk menghasilkan sesebuah filem adaptasi ianya bergantung kepada teks asal, sama ada menambah baik atau mengambil isu utama teks asal untuk diadaptasi menjadi sebuah filem.

Dalam proses penghasilan filem *Hikayat Merong Mahawangsa* ini, pengarah telah menambah baik teks asal untuk diadaptasi menjadi filem, contohnya, dari plot, pengarah filem *Hikayat Merong Mahawangsa* iaitu, Yusry Abdul Halim hanya, menfokuskan kepada bab 1 dan 2 teks asal *Hikayat Merong Mahawangsa*. Hal ini demikian kerana, hanya kedua – dua bab ini yang digunakan untuk membina keseluruhan jalan cerita *Hikayat Merong Mahawangsa* ini. Oleh itu, jelas menunjukkan sumber dan cara adaptasi penting untuk menghasilkan sebuah filem adaptasi yang berkualiti.

4.3.2 Tujuan Adaptasi.

Penghasilan filem adaptasi ini merupakan salah satu cara atau kaedah yang dapat memberi manfaat kepada semua, yang mana, dengan menghasilkan filem adaptasi ini secara tidak langsung dapat menarik minat generasi muda terhadap karya sastera terutamanya,karya sastera lisan atau sastera rakyat. Adaptasi cerita rakyat ke filem ini merupakan perkara yang penting untuk terus mengekalkan khazanah bangsa kita. Hal ini demikian kerana, cerita rakyat merupakan salah satu khazanah bangsa yang amat bernilai dan karya Melayu tertua yang harus dikekalkan.

Selain dari dapat menarik minat generasi muda, penghasilan filem adaptasi ini dapat memberi manfaat kepada ekonomi negara dan juga industri perfileman Malaysia. hal ini demikian kerana, filem adaptasi mendapat sambutan yang menggalakan daripada penonton dan secara tidak langsung dapat meningkatkan pendapatan kepada negara. Hal ini seperti yang dinyatakan oleh, Linda Hutcheon (2006), “from another economic angle, expensive collaborative art forms like operas, musicals, and films are going to look for safe bets with a ready audience and that usually means adaptations. They are also going to seek ways to expand the audience for their “franchise”, ofcourse though they have not been in the habit of thinking about it in quiet those terms”. Berdasarkan pandangan tersebut, dapat dilihat bahawa filem Hikaya Merong Mahawangsa ini dapat menarik minat masyarakat dan mendapat sambutan yang menggalakan sehingga dapat meningkatkan pendapatan kepada ekonomi.

Seterusnya, dengan mendapat sambutan yang menggalakan dari peminat ini secara tidak langsung dapat mempromosikan industri perfileman Malaysia ke mata dunia, yang mana industri perfileman Malaysia juga dapat menghasilkan sebuah filem adaptasi yang berkualiti yang setaraf dengan filem adaptasi antarabangsa.

Filem adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa ini diterbitkan adalah untuk memberi pendedahan kepada masyarakat tentang kewujudan karya sastera tradisional ini dan juga memberi pendedahan kepada penggiat – penggiat seni yang lain untuk menghasilkan banyak lagi filem adaptasi dari teks sastera tradisional cerita rakyat ini. Hal ini demikian kerana, dengan adanya adaptasi ini kita dapat memelihara dan menjaga warisan budaya yang diterapkan dalam karya sastera tradisional ini terutamanya cerita rakyat. Pengadaptasian teks karya sastera tradisional ke filem ini giat dilakukan oleh penerbit – penerbit filem di Hollywood. Hal ini demikian kerana, mereka mahu masyarakat luar mengetahui tentang kewujudan karya sastera tradisional mereka.

4.3.3 Kumpulan atau Sasaran Penonton

Penonton sasaran merupakan salah satu elemen penting dalam penghasilan sesebuah filem adaptasi. Hal ini demikian kerana, untuk menghasilkan filem adaptasi ini, pengarah dan penerbit haruslah mengambil tahu dan menetapkan kumpulan sasaran yang ingin ditujukan sebelum menghasilkan sesebuah filem adaptasi. Lazimnya, pengarah dan penerbit memfokuskan atau menetapkan kumpulan sasaran ini adalah kelompok yang menggemari karya – karya satera, yang mana, peminat karya – karya sastera ini akan menunggu atau menanti- nantikan perubahan atau penambahbaikan yang akan berlaku dalam filem berbanding karya asal. Dengan menerapkan teknologi yang canggih seperti computer-generated imagery (CGI) juga dapat menarik kelompok sasaran yang menggemarkan scene aksi.

Kelompok dan kumpulan sasaran merupakan salah satu punca utama kejayaan sesebuah filem adaptasi. Pelbagai bentuk tema atau genre, apabila diadaptasi menjadi sebuah filem kebiasaanya akan mendapat sambutan sebelum filem diterbitkan lagi oleh

peminat – peminat karya – karya sastera. Perkara ini dinyatakan oleh M. Fazmi Hisham (2016) bahawa karya novel selalunya diadaptasi ke dalam bentuk filem kerana mendapat tempat di hati pembaca.

4.3.4 Konteks

Konteks merupakan keseluruhan keadaan atau latar belakang tertentu yang dikaitkan dengan sesuatu. Menurut (Nur Yuhanis Mohd Nasir et. Al.,2016) adaptasi mendefinisikan konteks sebagai batasan yang mempengaruhi inti pati mencorakkan satu persembahan adaptasi. Elemen konteks ini diberi penekanan di dalam penghasilan sesebuah filem adaptasi agar filem adaptasi ini mempunyai persamaan walaupun sedikit dengan karya asal meskipun telah banyak berlaku adaptasi atau perubahan. Konteks ini mempunyai beberapa elemen seperti bahasa, format bahan dan meterial. Format bahan dan material yang digunakan mestilah memberi pengaruh kepada penghasilan sesebuah filem. Bahasa juga merupakan elemen konteks seperti yang dicadangkan oleh Linda Hutcheon (2006). Fungsi bahasa adalah sebagai alat komunikasi bagi perhubungan. Perubahan bahasa ini dipengaruhi oleh, latar politik setempat daan latar masyarakat.

Elemen konteks bahasa ini dapat dikaitkan dengan Filem Hikayat Merong Mahawangsa yang mana, filem ini menggunakan dwibahasa iaitu, bahasa Inggeris dan juga bahasa Melayu. Selain itu ianya, juga menggunakan bahasa Mandarin dan juga kantonis. Bahasa Melayu menggambarkan masyarakat tempatan (Langkasuka) manakala Bahasa Inggeris menggambarkan orang asing (Goa,China dan Rom).

Putera Rom: you wish to run away? Fine I'm alright with that, please let me guide you in the forest.

Puteri China: fine! As go as to the jungle.

(Filem Hikayat Merong Mahawangsa, (minit 30:28)

Petikan di atas menunjukkan salah satu dialog filem Hikayat Merong Mahawangsa. Hal ini jelas menunjukkan filem Hikayat Merong Mahawangsa menerapkan konteks bahasa dalam filem adaptasi ini.

4.4 Kepentingan Proses Adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa Ke Filem

4.4.1 Menggalakkan Masyarakat Untuk Membaca Karya Sastera Melayu Tradisional

Adaptasi teks sastera ke filem merupakan salah satu cara atau langkah yang dapat diambil bagi menggalakkan lagi masyarakat untuk membaca karya sastera. Hal ini demikian kerana, filem merupakan salah satu medium yang dapat menarik minat masyarakat terutamanya generasi muda. Hal ini dapat dibuktikan dengan jumlah kutipan tontonan filem adaptasi dari teks sastera mendapat sambutan yang menggalakan dari penonton, termasuk juga filem adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa. Seperti yang sedia maklum, karya – karya sastera pada masa kini kurang diminati oleh golongan masyarakat berikutan kurangnya budaya menghayati dan membaca karya – karya sastera dalam kalangan masyarakat Malaysia.

Selain itu, sekiranya setiap plot cerita dapat disampaikan secara baik, dapat mempromosikan karya sastera tersebut dan secara tidak langsung, dapat menggalakkan masyarakat untuk membaca karya sastera, hal ini demikian kerana, plot yang disampaikan secara berkesan dan baik dapat menimbulkan perasaan ingin tahu dalam diri, dan membuatkan pembaca akan membaca teks asal. Melalui adaptasi teks sastera ke filem juga, penghayatan terhadap sesebuah karya sastera juga dapat ditingkatkan. Pembaca bukan sahaja dapat menghayati melalui teks sahaja, bahkan dengan adanya filem adaptasi ini lebih memudahkan pembaca untuk menghayati sesebuah karya. Oleh yang demikian

dengan mengadaptasi karya sastera ke filem dapat menggalakkan pembaca untuk membaca karya sastera.

4.4.2 Medium untuk Mendidik Masyarakat

Karya Kesusasteraan Melayu Tradisional merupakan salah satu medium yang boleh digunakan untuk mendidik masyarakat. Masyarakat pada zaman dahulu, menggunakan sastera tradisional ini sebagai medium untuk mendidik masyarakat. Perkara tersebut disebabkan oleh, karya sastera tradisional mempunyai nilai – nilai pengajaran, manakal masyarakat pada masa kini lebih cenderung kepada medium baru dalam kehidupan seharian. Oleh yang demikian, mengadaptasi teks sastera tradisional ke medium baru iaitu filem secara tidak langsung dapat mendidik masyarakat. melalui tema, watak dan perwatakan yang ditinjolkan dalam filem tersebut. Filem juga merupakan sebuah medium atau sumber yang paling sesuai dan mudah difahami oleh masyarakat pada masa kini untuk menyampaikan pengajaran atau mendidik masyarakat. Hal ini seperti yang diperkatakan oleh Samsudin (2001), karya – karya sastera tradisional ini menjadi perantara komunikasi massa yang amat penting pada era tersebut. Kandungan karya – karya tersebut mempunyai nilai, norma dan gaya hidup orang Melayu yang harus dikekalkan dan diwarisi.

Filem merupakan satu bentuk seni penyampaian naratif dan ianya mempunyai gaya dan prinsip yang tersendiri dalam menyampaikan dan mendidik masyarakat. Setiap babak yang dihasilkan mempunyai corak perkembangan yang tersendiri dalam menyampaikan pengajaran bermula dari permulaan sehingga penghujung, ianya termasuk scene,gaya visual filem,mese-en dan penyuntingan dan dapat mendidik masyarakat dengan caranya yang tersendiri.

Sesebuah teks sastera yang dapat diterjemahkan secara baik oleh pengarah dapat menyampaikan nilai – nilai dan pengajaran secara lebih berkesan kepada masyarakat. Hal ini demikian kerana, filem adaptasi mempunyai elemen – elemen yang dapat menarik, dan ianya juga melibatkan penglihatan dan pendengaran yang secara tidak langsung, ianya lebih berkesan untuk menarik minat pembaca dan mendidik masyarakat.

4.4.3 Meluaskan Pemahaman untuk menilai karya – karya Sastera

Kritikan sastera merupakan suatu usaha yang dapat digunakan bagi menilai karya – karya sastera secara jujur. Kritikan ini melibatkan pelbagai aspek untuk menilai karya karya sastera seperti dari segi penghayatan, penilaian sesebuah teks dan penganalisisan. Kritikan ini bukan sahaja, memberi teguran negatif terhadap sesebuah karya sastera, malah ianya juga memberi saranan untuk memperbaiki sesebuah karya sastera. Selain itu, kritikan ini juga dapat menolong pembaca untuk menghayati hasil kesusasteraan, mendidik masyarakat untuk minat membaca sesebuah karya sastera. Oleh itu, dengan adanya filem adaptasi ini dapat meluaskan pemahaman untuk menilai karya – karya sastera yang terdapat di Malaysia.

Dengan adanya kritikan atau penilaian terhadap karya sastera di Malaysia. Kita dapat menghasilkan banyak karya – karya sastera yang berkualiti. Adaptasi teks sastera ini secara tidak langsung, dapat menarik banyak lagi masyarakat untuk mempelajari cara-cara untuk menilai karya – karya sastera supaya dapat menghasilkan banyak karya sastera yang berkualiti dan banyak memberi pengajaran kepada masyarakat.

Seseorang individu yang ingin mengkritik sesebuah karya sastera haruslah menghayati, menganalisis, dan menguasai ilmu kesusasteraan supaya, dapat menilai karya – karya sastera dengan lebih baik. Adaptasi teks satera ke filem ini akan

memudahkan penilai – penilai karya sastera untuk menilai. Hal ini demikian kerana, dengan adanya filem adaptasi penilai – penilai dapat menghayati sesebuah karya itu dengan lebih mendalam dengan adanya, elemen – elemen yang lebih menarik seperti latar masa, tempat, kostum dengan lebih jelas berbanding teks asli. Selain itu, dengan adanya adaptasi teks sastera ke filem ini dapat memudahkan penilai – penilai karya sastera untuk memberi pemahaman kepada pembaca mengenai karya – karya sastera yang berkualiti. Oleh itu, jelaslah dengan adanya filem adaptasi ini dapat meluaskan pemahaman untuk menilai karya – karya sastera.

4.5 KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, pengkaji telah menghuraikan secara keseluruhannya dan terperinci tentang dapatan kajian berdasarkan kaedah kajian yang telah digunakan dalam melakukan kajian ini. Kaedah kajian tersebut ialah, kaedah kajian kualitatif. Proses analisis data telah dilakukan untuk mendapatkan maklumat berkaitan dengan kajian iaitu berdasarkan kaedah perpustakaan, kaedah laman sesawang dan pemerhatian terhadap filem adaptasi dan juga kaedah analisis data telah dilakukan iaitu berdasarkan kaedah analisis tekstual. Pengakaji juga telah menggaplikasikan Teori Adaptasi oleh Linda Hucheon bagi memantapkan lagi hasil kajian.

Perbincangan dan analisis ini telah menjawab secara mendalam persoalan yang telah dinyatakan berkaitan dengan adaptasi hikayat ke filem dalam Hikayat Merong Mahawangsa.

BAB 5

KESIMPULAN

5.0 PENDAHULUAN

Bab ini membincangkan tentang dapatan kajian yang dibentangkan dalam bab empat. Perbincangan dibuat dalam lima bahagian merangkumi ringkasan kajian, perbincangan dapatan kajian, implikasi kajian, cadangan kajian lanjutan dan rumusan. Bahagian pertama adalah ringkasan kajian yang menjelaskan ringkasan kajian yang dilakukan meliputi pernyataan masalah, tujuan kajian, metodologi kajian, pemilihan sampel dan lokasi kajian, kaedah pengumpulan data dan penganalisisan data. Seterusnya bahagian kedua adalah perbincangan dapatan kajian yang merangkumi dapatan kajian setiap bahagian, dapatan analisis objektif yang pertama, dapatan objektif yang kedua dan dapatan objektif yang terakhir. Manakala implikasi kajian merangkumi implikasi teoritis kajian dan implikasi amalan yang merangkumi implikasi terhadap pengadaptasian cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ke filem beserta cadangan – cadangan kepada pihak yang berkepentingan. Akhirnya, di samping rumusan penyelidik mencadangkan beberapa cadangan kajian lanjutan yang boleh dilaksanakan oleh penyelidik-penyelidik akan datang.

RINGKASAN KAJIAN

Kajian ini berasaskan kepada pengadaptasian karya sastera terutamnya Cerita Rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ke filem. Setiap elemen – elemen yang terdapat dalam filem dapat menarik minat golongan masyarakat untuk menonton filem dan secara tidak langsung ia juga dapat untuk mempromosikan dan memberi pendedahan tentang cerita rakyat kepada masyarakat. Kombinasi mengadaptasi karya sastera ke filem ini merupakan satu kombinasi yang dapat meningkatkan khazanah Malaysia. Kajian ini mengandungi tiga objektif utama, objektif pertama, apakah faktor - faktor proses pengadaptasian cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ke filem. Objektif yang kedua, bagaimanakah perkaitan teori adaptasi yang digunakan dalam filem Hikayat Merong Mahawangsa. Objektif yang terakhir ialah, sejauhmanakah kepentingan proses adaptasi karya cerita rakyat Hikayat Merong Mahawangsa ini ke filem. Analisis pada bahagian ini dilakukan berdasarkan kajian – kajian lepas atau bahan – bahan ilmiah yang lain seperti, jurnal, pemerhatian filem adaptasi.

IMPLIKASI

Adaptasi teks sastera tradisional cerita rakyat ke filem ini mempunyai mesej dan tujuan tertentu iaitu, untuk memberi pendedahan kepada masyarakat tentang kewujudan cerita rakyat supaya cerita rakyat ini tidak terus dilupakan oleh generasi – generasi yang akan datang. Hikayat Merong Mahawangsa ini banyak menerapkan nilai – nilai budaya masyarakat Melayu dan juga tentang sejarah – sejarah masyarakat Melayu pada zaman dahulu. . Oleh yang demikian, dengan ada adaptasi ke filem ini juga dapat memberi pendedahan kepada masyarakat luat tentang nilai – nilai budaya dan sejarah masyarakat Melayu.

Adaptasi Hikayat Merong Mahawangsa ke filem ini secara jujurnya, dapat menyedarkan kita tentang kepentingan untuk terus menjaga karya – karya sastera Melayu tradisional. Seperti mana yang dilakukan oleh, penerbit – penerbit filem negara luar yang semakin giat untuk mendedahkan karya sastera tradisional mereka kepada masyarakat terutamnya masyarakat luar. Diharapkan agar lebih banyak lagi, filem – filem adaptasi karya sastera tradisional terutamanya cerita rakyat ini semakin banyak ditebitkan dan juga banyak lagi kajian yang dilakukan berkaitan dengan adaptasi karya sastera tradisional ke filem supaya dapat memberi pendedahan kepada pengkaji – pengkaji yang akan datang.

CADANGAN

Cadangan Kepada Kementerian Komunikasi dan Multimedia Malaysia(KKMM)

Kementerian Komunikasi dan Multimedia Malaysia merupakan pihak yang bertanggunjawab terhadap filem – filem yang diterbitkan di Malaysia. Ianya merangkumi pelbagai aspek termasuk dari aspek dana, penerbitan dan sebagainya. Oleh yang demikian, pihak yang bertanggunjawab ini haruslah berganding bahu untuk terus mempromosikan filem adaptasi dari karya – karya satera terutamanya cerita rakyat. Hal ini demikian kerana, cerita rakyat ini mampu memberi pengajaran kepada masyarakat berbanding filem – filem yang bergendre romantik dan sebagaimnya.

Cadangan Kepada Lembaga Perfileman Malaysia(Finas)

Finas adalah pihak yang manggalakkan dan memelihara kemajuan perfileman Malaysia. Oleh itu pihak Finas seharusnya memainkan peranan untuk memelihara kemajuan filem adaptasi karya sastera. Hal ini demikian kerana, filem adaptasi dapat mempromosikan lagi dunia perfileman Malaysia ke luar negara. Perkara ini, dapat menunjukkan kepada dunia bahawa Malaysia mampu untuk menghasilkan filem yang bertaraf antarabangsa.

Cadangan kepada Penerbit dan Penagarah Filem

Penerbit filem merupakan individu yang bertanggungjawab untuk menerbit sesebuah filem. Oleh yang demikian, dicadangkan agar lebih banyak lagi filem – filem adaptasi cerita rakyat ini diterbitkan di Malaysia. Filem Hikayat Merong Mahawangsa boleh dijadikan contoh kepada penerbit – penerbit filem yang lain. Hal ini demikian kerana, filem Hikayat Merong Mahawangsa ini telah memenangi filem terbaik. Selain itu, filem adaptasi karya sastera tradisional giat diterbitkan di negara luar.

PENUTUP

Kajian ini dilakukan bagi mempromosikan karya sastera menggunakan medium yang dapat menarik minat masyarakat terutamanya generasi muda iaitu dengan mengadaptasi cerita rakyat ke filem. Di Malaysia, boleh dikatakan usaha mengadaptasi cerita rakyat ke filem amat sedikit. Hikayat Merong Mahawangsa merupakan salah satu filem adaptasi cerita rakyat ke filem. Dan seperti yang sedia maklum, hasil dari pengadaptasian ini bukan sahaja dapat mempromosikan atau memberi pendedahan kepada masyarakat bahkan, dapat menaikkan ekonomi negara dan mempromosikan dunia perfileman Malaysia. Dunia kesusasteraan mempunyai banyak cerita rakyat bermutu yang dapat diadaptasikan ke filem. Filem adaptasi ini telah menjadi tradisi di barat, malah ianya juga mendapat sambutan yang amat menggalakan dari penonton. Saya berharap banyak lagi pengarah dan penerbit berani untuk menghasilkan filem – filem adaptasi dari karya sastera terutamanya cerita rakyat ini. Hal ini demikian kerana, cerita rakyat ini juga merupakan salah satu khazanah Malaysia. Dengan menghasilkan filem adaptasi ini secara tidak langsung dapat mempromosikan khazanah Malaysia ke peringkat anatarabangsa.

RUJUKAN

- Ahmad, A. N. (n.d.). *Perlukah Karya Sastera Diadaptasi*.
Https://Www.Academia.Edu/37664106/PERLUKAH_KARYA_SASTERA_DIADAPTASI. Retrieved May 29, 2021, from
https://www.academia.edu/37664106/PERLUKAH_KARYA_SASTERA_DIAADAPTASI
- A. Rahman, Nadzirah (2017) *Perhubungan awam dalam menyampaikan mesej melalui filem : kajian kes filem Redha*
- Che Siti Zaleha. (2011). *Mengadaptasi Cerita Dogeng Ke Dalam Filem Pendek*. Published. <http://ir.unimas.my/id/eprint/18977>
- Che Yaacob, M. F., & Abdillah, N. (2017). Panerapan Nilai Murni Dalam Cerita Rakyat Melayu Suatu Aplikasi Teori Pengkaedahan Melayu: Analisis Nilai Kasih Sayang Dan Nilai Keadilan Dalam Masyarakat Melayu. *International Journal Of Creative Future And Heritage (Teniat)*, 5(2), 94-107.
<https://doi.org/10.47252/teniat.v5i2.309>
- Chyntia Dyah Rahmadhani, Asep Yudha Wirajaya. (2020). *Mitologi Dalam Hikayat Merong Mahawangsa*. Published.
<Https://Totobuang.Kemdikbud.Go.Id/Jurnal/Index.Php/Totobuang/Article/View/171>
- Deny Tri Ardianto. (2014). *Dari Novel Ke Film: Kajian Teori Adaptasi Sebagai Pendekatan Dalam Penciptaan Film*. Published.
https://www.researchgate.net/publication/320422306_Dari_Novel_ke_Film_Kajian_Teori_Adaptasi_sebagai_Pendekatan_dalam_Penciptaan_Film
- Fadzal, Khushairi (2018). *Binaan dan jenis frasa kerja dalam Hikayat Merong Mahawangsa*. Doctoral thesis <http://psasir.upm.edu.my/id/eprint/83248/>
- Hasrul Hashim, Jamaluddin Aziz, Faridah Ibrahim. (2014). *Filem Dan Revolusi Teknologi: Persepsi Penggunaan Cgi Dari Aspek Estetik & Kreativiti*. Published. <Https://Ejournal.Ukm.My/Mjc/Article/View/14987>
- Husna, N. (N.D.). *Adaptasi Ranjau Sepanjang Jalan*. Https://Www.Academia.Edu/6223650/ADAPTASI_RANJAU_SEPANJANG_JALAN. Retrieved July 1, 2021, From
- Hizral Tazzif Hisham. (2015). *Industri Filem Melayu, Pandangan Penggiat Industri Dan Penonton*. Published.

[http://studentsrepo.um.edu.my/6569/1/HIZRAL_TAZZIF_HISHAM_\(AHA050028\).pdf](http://studentsrepo.um.edu.my/6569/1/HIZRAL_TAZZIF_HISHAM_(AHA050028).pdf)

Hani Slawah Yaakup. (2018). *Tombiruo: Adaptasi Novel Ke Filem Dan Representasi Kepercayaan Setempat*. Published.

<https://ejournal.ukm.my/mjc/article/view/26166>

Inggrid Ialfonda Pertiwi. Endang Mulyaningsih. Lilik Kustanto. (2018). *Penerapan Model Pendekatan Adaptasi Novel Oleh Louis Giannetti Melalui Perbandingan Naratif Pada Film Dan Novel Tenggelamnya Kapal Van Der Wijck*. Published.
<Http://Journal.Isi.Ac.Id/Index.Php/Sense/Article/Download/3488/1665>

Juliana Abdul Wahab,Mahyuddin Ahmad. (2009). *Filem Box Office Dan Ideologi: Satu Kajian Terhadap Filem-Filem Terpilih Di Malaysia (Box Office Films and Ideology: A Case Study of Selected Films in Malaysia)*. Published.

http://wacanaseni.usm.my/WACANA%20SENI%20JOURNAL%20OF%20ARTS%20DISCOURSE/JOURNAL_8%20PDF/2juliana.pdf

Janudin, Shukri; Yusoff Zaimilah (2021). *Perajaan Dan Pengislaman Kedah: Kupasan Bukti Teks Hikayat Merong Mahawangsa, Al Tarikh Salasilah Negeri Kedah Dan Abbasiyah (630 - 1136 Masihi)*. **Jurnal Dunia Pengurusan**,
<<Http://Myjms.Mohe.Gov.My/Index.Php/Jdpg/Article/View/12544>>

Kritikan sosial dalam filem Mamat Khalid - Universiti Putra Malaysia Institutional Repository. (n.d.). Http://Psasir.Upm.Edu.My. Retrieved July 1, 2021, from <http://psasir.upm.edu.my/id/eprint/70020/>

Lenna Demay Ak Joseph Machine. (2007). *Kajian Cerita Rakyat Masyarakat Iban Di Sarawak*. Published.

Mohd Firdaus Che Yaacob, Normaliza Abd Rahim. (2014). *Cerita Rakyat Membentuk Moral Positif Kanak-Kanak Melalui Nilai Murni (Moulding Children Positive Morale Values Through Folklore)*. Published. <https://jbsd.umt.edu.my/wp-content/uploads/sites/53/2014/11/8.pdf>

Mohamed Nazreen Shahul Hamid,Md. Salleh Yaapar. (2020). *Adaptasi Teks Sejarah Kepada Filem: Kajian Bandingan Teks Sejarah Kerajaan Melayu Patani Kepada Filem Queens of Langkasuka*. Published.
<http://jurnal.dbp.my/index.php/Melayu/article/view/6690>

Mohd Fauzi, Mohd Afnan (2014) *Kedudukan subjek dalam aspek komposisi: Kajian terhadap Filem Hikayat Merong Mahawangsa (2011)*.
<https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/15116/>

- Mohd Suharta, T. Z., & Ahmad, A. L. B. (2018). Nilai Dimensi Budaya : Suatu Kajian Analisis Kandungan Ke Atas Filem Pecah Panggung Malaysia. *Jurnal Wacana Sarjana*, 2(1). <http://spaj.ukm.my/jws/index.php/jws/article/view/64>
- Mohd Fahmi Ismail*, Salmah Jan Noor Muhammad, Mohd Sharifudin Yusop. (2015). *Cerita Rakyat Melayu: Suatu Analisis Pancaran Jati Diri Masyarakat Melayu Sebagai Cerminan Kebudayaan Melayu*. Published. <https://journal.ump.edu.my/ijleal/article/view/479/93>
- Norhidayu Kasim. (2006). *Adaptasi Novel Ke Filem: Kajian Ke Atas Kekurangannya Di Malaysia / Norhidayu Kasim*. Published. <https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/18636/>
- Nur Azliza Mohd Nor, Nur Afifah Vanitha Abdullah. (2017). *Filem Sebagai Wadah Komunikasi: Sorotan Kajian Lepas Karya U-Wei Haji Saari*. Published. <Https://Ejournal.Ukm.My/Jmelayu/Article/View/22706>
- Norinawati Kamarulzaman. (2007). *Kajian : Bagaimana Filem Menyampaikan Kesan Psikologi Seorang Watak Terhadap Penonton*. Published. <https://ir.unimas.my/id/eprint/16951/>
- Nazreen Shahul Hamid, Md. Salleh Yaapar. (2015). *Adaptasi Teks Hikayat Merong Mahawangsa Kepada Filem:Analisis Perbandingan Unsur Naratif*. Published. https://www.researchgate.net/publication/339500341_ADAPTASI_TEKS_HIK_AYAT_MERONG_MAHAWANGSA_KEPADA_FILEM_ANALISIS_PERBANDINGAN_UNSUR_NARATIF_Adaptation_Hikayat_Merong_Mahawangsa_Text_to_Film_Comparative_Analysis_of_Narrative_Elements
- Othman, Y. (N.D.). *ANALISIS DIALOG DALAM FILEM MELAYU*. <Https://Www.Academia.Edu>. Retrieved July 1, 2021, From Https://Www.Academia.Edu/37036281/ANALISIS_DIALOG_DALAM_FILEM_MELAYU
- Othman, Hizairi (2000) *Adaptasi novel ke filem : analisis perbandingan antara filem Melayu dan filem barat*. <http://studentsrepo.um.edu.my/681/>
- Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia. (n.d.). *Perkembangan industri filem nasional Malaysia (1933 – 1989) - UKM Journal Article Repository*. <Http://Journalarticle.Ukm.My>. Retrieved July 1, 2021, from <http://journalarticle.ukm.my/16864/>
- Rinyuk Fifi. (2017). *Nilai-Nilai Moral Dalam Cerita-Cerita Rakyat Kaum Bidayuh, Serian*. Published. <https://www.coursehero.com/file/52810957/Nilai-nilai-moral-dalam-cerita-cerita-rakyat-kaum-Bidayuh-Serianpdf/>

Rohaya Md Ali¹, Phat a/l Awang Deng² , Melor Fauzita Yusoff³ Rashidah Mamat⁴ , Nor Hafidah Ibrahim⁵. (2019). *Adaptasi Sastera Rakyat Kanak-Kanak Dalam Media Digital: Membangun Modal Insan Negara* l. Published.

Rosmani Omar,Md Sidin Ahmad Ishak, Siti Ezaleila Mustafa. (2019). *Daripada Cetak Kepada Digital: Rekonstruksi Cerita Rakyat Di Malaysia*. Published.
<Http://Jurnal.Dbp.My/Index.Php/Melayu/Article/View/4458/2443>

Rosli, Muhammad Nur Akmal (2019). *Teknik retorik dalam Hikayat Merong Mahawangsa*. <http://psasir.upm.edu.my/id/eprint/83344>

Sudirman Kiffl, Nurul Afni Roslin Mohd Saufi (2021). *Elemen-Elemen Adaptasi Dalam Filem Tombiruo: Penunggu Rimba (Tpr)*. Published.
<http://journal.umk.edu.my/index.php/teniat/article/download/402/273/317>

Sugeng Riyadi. (2014). *Penggunaan Film Adaptasi Sebagai Media Pengajaran Sastra*. Published.
[Https://Www.Researchgate.Net/Publication/299601403 Penggunaan Film Adaptasi Sebagai Media Pengajaran Sastra](Https://Www.Researchgate.Net/Publication/299601403_Penggunaan_Film_Adaptasi_Sebagai_Media_Pengajaran_Sastr)

Ubong Iman. (2015). *Sifat Dan Motivasi Penontonon Filem Dalam Kalangan Penonton Filem Di Malaysia*. Published.
<https://jurcon.ums.edu.my/ojums/index.php/jkob/article/view/163>

Wan Teh, Wan Hasmah (2015) *Proses adaptasi: kajian lapan karya terpilih dari Malaysia dan Indonesia*. <https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/19394/>

Zakeria, Siti Zuhaidah (2015) *Gaya penyampaian cerita rakyat Melayu terpilih dalam majalah Dewan Pelajar*. Masters thesis.
<http://psasir.upm.edu.my/id/eprint/75821/>